

EESC info

European Economic and Social Committee

A bridge between Europe and organised civil society

December 2024 | HR

This page is also available in:

- [ES](#)
- [BG](#)
- [CS](#)
- [DA](#)
- [EN](#)
- [DE](#)
- [ET](#)
- [FR](#)
- [EL](#)
- [GA](#)
- [IT](#)
- [LV](#)
- [LT](#)
- [HU](#)
- [MT](#)
- [NL](#)
- [PL](#)
- [PT](#)
- [FI](#)
- [RO](#)
- [SK](#)
- [SL](#)
- [SV](#)

Available Languages:

UREDNIŠTVO

Uvodnik

Godina napretka i obećanja: razmišljanja predsjednika Olivera Röpkea

Dok se 2024. bliži kraju, razmišljam o toj godini u kojoj je Europski gospodarski i socijalni odbori (EGSO) ostvario značajna postignuća. Zajedno smo jačali glas civilnog društva i demokratska načela i borili se za održivost u Europi i svijetu.

Jedan od naših ključnih trenutaka bilo je pokretanje inicijative za članove i članice iz zemlje kandidatkinje, u okviru koje smo predstavnike i predstavnice iz zemalja kandidatkinja uključivali u EGSO-ove postupke savjetovanja. Ta inicijativa iznova potvrđuje da predano radimo na procesu proširenja koji je transparentan i temelji se na zaslugama i tako buduće države članice pripremamo za potpuno sudjelovanje u oblikovanju EU-a.

Potpisivanjem memoranduma o razumijevanju s brazilskim Vijećem za održivi gospodarski i socijalni razvoj proširili smo globalna partnerstva i ojačali suradnju u području održivog razvoja i demokracije, što potvrđuju sastanci koje sam održao s predsjednikom Lulom da Silvom. . EGSO je imao središnju ulogu na socijalnom samitu skupine G20 održanom u Rio de Janeiru, gdje je zajedno s predsjednikom Lulom i brazilskom vladom zagovarao reformu upravljanja i pojačanu socijalnu zaštitu. U sličnom duhu, u našem partnerstvu s Afričkom unijom, formaliziranom zajedničkom deklaracijom na sastanku na vrhu UN-a o budućnosti, ističe se uključivo globalno upravljanje i pravedno djelovanje u području klime. Te globalne inicijative ističu sve veći utjecaj EGSO-a u rješavanju zajedničkih izazova.

U Europi, Tjedan civilnog društva pokazao je da je za oblikovanje budućnosti EU-a važan angažman na lokalnoj razini. Na Forumu za proširenje na visokoj razini potvrdili smo da se proširenje ne odnosi samo na širenje granica, već i na produbljivanje zajedničkih vrijednosti. Na sastancima s čelnicima kao što je albanski premijer Edi Rama nastojalo se osigurati da središnju ulogu u pregovorima o pristupanju EU-u ima civilno društvo. Usto, na sastanku Predsjedništva EGSO-a u Varšavi vođene su rasprave o digitalnoj transformaciji, u kojima je tehnološki napredak usklađen s europskim vrijednostima pravednosti i pravednosti. Tim se naporima postavljaju temelji za predstojeće poljsko predsjedništvo EU-a.

U 2025. i dalje ćemo biti usmjereni na jačanje participativne demokracije, unapređenje socijalne pravde i suočavanje s globalnim izazovima kao što su klimatske promjene i digitalizacija. EGSO će nastaviti neumorno raditi na tome da ostvari Europu koja pažljivo sluša, nadahnjuje i nikoga ne zapostavlja.

Neka nam iduća godina svima donese mir, napredak i blagostanje.

KALENDAR

4. – 16. prosinca 2024.

Izložba fotografija „Susreti koji ostavljaju utisak: Kraj energetskog siromaštva u slikama”

9. prosinca 2024.

Europski dan potrošača 2024.

11. prosinca 2024.

20. obljetnica Skupine za vezu

22. i 23. siječnja 2025.

Plenarno zasjedanje EGSO-a

GOST IZNENAĐENJA

Gost iznenađenja

Naš gost iznenađenja je Andrej Gnajt, bjeloruski redatelj i novinar upravo pušten iz kućnog pritvora u Srbiji, gdje je godinu dana proveo u ekstradicijskom pritvoru zbog optužbi za gospodarske prekršaje kojima ga tereti njegova zemlja. Kroz priču o sebi

opisuje sudbinu neovisnih novinara u današnjoj Bjelorusiji, gdje čak i najmanja kritika onih na vlasti može dovesti do toga da ih se proglasi „neprijateljem naroda” i zatvori na temelju lažnih optužbi za gospodarske prekršaje.

NEPRIJATELJI NARODA – KAKO BJELORUSIJA PROGONI SVOJE NOVINARE

Andrey Gnyot

Da biste u Bjelorusiji završili u zatvoru, dovoljno je da odaberete pogrešno zanimanje. Pokazalo se da zbog takve fatalne pogreške možete biti uhićeni čak i usred Europe, primjerice u Srbiji. A jedna prestižna međunarodna organizacija kao što je Interpol to će i olakšati. Iz mojih riječi izviru sarkazam i gorka istina, ali ne pretjerujem. Moje je ime Andrey Gnyot. Ja sam bjeloruski redatelj, novinar i bivši politički zatvorenik. Ovo je moja priča.

Novinar sam odlučio postati 1999. godine. Televizija i radio bili su moja strast, moj san i moj hobi. Jesam li sa svojih 17 godina mogao zamisliti da će u mojoj zemlji neovisno novinarstvo biti proglašeno ekstremizmom i da će svi drugi mediji biti svedeni na širenje propagande? Ne, nitko od nas to

nije očekivao u Europi u 21. stoljeću. Ali upravo je to današnje stanje u diktatorskoj Bjelorusiji: u zemlji ne postoji nijedna nezavisna medijska kuća. Sve su medijske strukture u vlasništvu države. Država ima strogu kontrolu nad uredničkom politikom, koja je vrlo jednostavna: hvali se samoproglashena Lukašenkova vlast, a svaka osoba koja se to usudi kritizirati, čak i na konstruktivan način, proglašava se „neprijateljem naroda“, što je floskula posuđena iz komunističke prošlosti.

Priča počinje s naivnim mladićem koji je diplomirao novinarstvo i sredinom 2000-ih pokušao pronaći svoje mjesto u toj branši. Tijekom i nakon studija stekao sam bogato praktično iskustvo na televiziji i radiju i točno sam znao što sam želio. Ali sve su prilike brzo nestajale: privatne radio stanice ili su se zatvarale ili ih je preuzimala država, a nezavisne televizijske postaje nisu mogle ni dobiti frekvenciju za emitiranje. Izbor je bilo malo: baviti se propagandom ili izbjegavati osjetljiva pitanja i ograničiti se na bezazleno zabavljanje publike. Novinarstvo je u Bjelorusiji preživjelo samo zahvaljujući nekoliko novina i neovisnih internetskih portala. Brojni novinari napustili su svoje zvanje, a mnogi su bili izloženi represiji. Bjelorusko Ministarstvo informiranja redovito je izdavalo upozorenja medijima, a samo tri upozorenja bila su dovoljna da im se oduzme dozvola za rad. Prema podacima Bjeloruskog udruženja novinara, od 2020. do 2024. broj novina smanjio se za 21 %. Na bjeloruskom tržištu ostale su samo bezopasne publikacije, primjerice one namijenjene vlasnicima vikendica i ljubiteljima viceva i križaljki. Vlasti su zatvorile sve neovisne publikacije koje su se bavile društveno-političkim pitanjima ili su one same odlučile da više neće izlaziti jer više nisu mogle raditi svoj posao.

Na sreću, ja sam uspio pronaći kompromisno rješenje: javno sam preusmjerio svoju karijeru na redateljstvo i kreativni rad, u čemu sam bio vrlo uspješan. Istovremeno sam nastavio novinarski rad kao volonter, ali pritom nisam otkrivao svoje ime kako ne bih bio otkriven. To se pokazalo kao uspješna taktika. Koristeći se svim svojim iskustvom i profesionalnim kontaktima, od 2020. nabavljam videosnimke o aktualnim događanjima za neovisne medije, a i sudjelovao sam u građanskom i političkom aktivizmu: postao sam suosnivač građanskog pokreta za ljudska prava „Slobodno udruženje sportaša Bjelorusije SOS.BY“. Smatram da me se ne može optužiti za pristranost i uplitanje u politiku jer sam stao na stranu naroda svoje zemlje – diktatura nema nikakve veze s objektivnošću, kao što ni propaganda nema nikakve veze s novinarstvom.

U rejtingu slobode medija Bjelorusija je 2021. bila na 158. od 180 mjesta. U usporedbi s 2020. pala je za pet mjesta. „Bjelorusija je za medijske djelatnike najopasnija zemlja u Europi“, upozorava međunarodna organizaciju za ljudska prava Reporteri bez granica.

Važno je istaknuti preferencije bjeloruskih građana u 2020., godini prosvjeda: za 60 % ispitanika glavni izvor vijesti bili su internet i društvene mreže. Televizija je bila glavni izvor vijesti za samo 11 % ispitanika, tiskani mediji za 7 %, a radio za 5 %. Kad je to shvatio, diktatorski režim počeo je djelovati oštro i beskompromisno. Izmišljena je borba protiv „ekstremizma“ kao osnova za cenzuru i progon. Vlasti blokiraju pristup sadržaju medijskih kuća koje svoje aktivnosti provode iz inozemstva, a svaka suradnja s njima smatra se oblikom ekstremizma.

Krajem 2023. u Bjelorusiji su u zatvoru bila 32 novinara. U pritvornim centrima novinari su bili izloženi pritisku i nehumanom postupanju. Aktivisti za ljudska prava javili su da je blogger i novinar Igor Losik, koji je radio za Radio Liberty, u zatvoru dugo štrajkao glađu, a zatim si je posjekao ruke i vrat. Bio je osuđen na 15 godina zatvora. Kazneni progon za bilo koji oblik suradnje s neovisnim medijima koji se proglašavaju „ekstremističkim formacijama“ sve je intenzivniji. Novi je trend proganjanje ne samo predstavnika civilnog društva nego i običnih građana koji komentiraju o bilo kojem društvenom i političkom događanju za novinare.

Bjeloruski je režim 31. listopada 2024. moj osobni račun na Instagramu proglasio „ekstremističkim materijalom“. To znači da će kazneno goniti ne samo mene već, zbog praćenja mog računa, i sve moje pratitelje u Bjelorusiji. Diktatura je proglasila više od 5000 internetskih izvora u Bjelorusiji „ekstremističkima“. Moguće je da se nijedna druga europska zemlja ne može pohvaliti tako impresivnim statističkim podatkom! Smatramo li mi, bjeloruski državljani, da se pitanju novinarstva u Bjelorusiji posvećuje dovoljno pažnje? Reći ću vam iskreno: ne, tom problemu ne pridaje se dovoljno pozornosti. U Bjelorusiji se ne samo sustavno uništava institucija novinarstva već se i osobe koje se bave novinarstvom fizički uništavaju.

Diktatura pokušava progoniti novinare i aktiviste i izvan Bjelorusije. Ja sam dobar primjer toga. Režim je naučio kako koristiti demokratske institucije za postizanje svojih monstruoznih ciljeva. Novinari, aktivisti, blogeri i politički aktivni građani kazneno se gone zbog poreznih kaznenih djela, uglavnom zbog neplaćanja poreza u prošlosti. To se pokazalo savršenim paravanom za političke motive koji stoje iza progona. Aktivist za ljudska prava i dobitnik Nobelove nagrade Ales Bjajacki u zatvoru je zbog optužbi financijske prirode. Glavna urednica neovisne medijske kuće TUT.BY (koju je režim uništio 2020.) i njezini kolege strpani su u zatvor na temelju istog zakonskog članka o financijama, a Interpol je taj isti članak o financijskom kaznenom djelu prihvatio kao razlog za potragu za mnom. Interpolu je trebalo gotovo osam mjeseci da provede unutarnju istragu i shvati da potraga za mnom krši članke 2. i 3. njegovog Statuta. Bez obzira na to, bio sam uhićen i proveo sam sedam mjeseci i šest dana u Okružnom zatvoru u Beogradu i pet mjeseci u vrlo strogom kućnom pritvoru. Vrhovni sud Srbije dvaput je odlučio izručiti me diktatorskoj Bjelorusiji. Oba puta, moj odvjetnik i ja uspješno smo uložili žalbu na tu odluku. Kad se sve zbroidi, ukradena mi je jedna godina života, kao i fizičko i mentalno zdravlje. I to sve zbog toga što sam odabrao pogrešnu profesiju u pogrešnoj zemlji. Samo zato što sam imao mišljenje i izrazio ga putem aktivnog građanstva.

Srećom, uspio sam pobijediti – inače ne biste čitali ovaj tekst. Zahvaljujući nevjerojatnoj solidarnosti novinara, političara, civilnog društva i raznih organizacija, napustio sam Srbiju i našao sigurno mjesto u Berlinu. Međutim, ovo nije kraj moje priče. Preda mnom stoji dug proces oporavka i borbe. Znam da sam iskreno izabrao svoje zvanje, čak i ako ga neki smatraju ekstremizmom. Znam da je neovisno novinarstvo

sastavni dio demokratskog društva, i to demokratskog društva kakvo građani i građanke Bjelorusije žele izgraditi. Očekujemo da na tom važnom putu nećemo biti sami.

spasi klimu.

PITANJE ZA...

U listopadu i studenom svjedočili smo neuspjehu dvaju izuzetno važnih svjetskih samita o okolišu: COP16, sastanak stranaka UN-ove Konvencije o biološkoj raznolikosti, i COP29, UN-ova konferencija o klimi. U fokusu oba događanja bila su financijska sredstva prijeko potrebna za očuvanje prirode i ublažavanje klimatskih promjena. Zamolili smo predstavnike i predstavnice EGSO-a na ovogodišnjim COP-ovima - Petera Schmidta, Diandru Ní Bhuachalla i Arnauda Schwartz - da s nama podijele svoja razmišljanja o mogućim posljedicama ako svijet ne učini nešto da

COP 16 I COP 29: REŽEMO GRANU NA KOJOJ SJEDIMO

Peter Schmidt, Diandra Ní Bhuachalla i Arnaud Schwartz

Kao predstavnik civilnog društva EU-a na konferenciji COP29 u glavnom gradu Azerbajdžana Bakuu, EGSO se založio za hitno i konkretno djelovanje u području klime i za davanje prednosti socijalnoj i okolišnoj pravdi u pregovorima o klimi.

S Peterom Schmidtom, predsjednikom *Ad hoc* skupine za COP, razgovarali smo o ključnim porukama EGSO-a u vezi s glavnom temom konferencije COP29 - financiranjem borbe protiv klimatskih promjena.

Peter Schmidt: Porast [ekstremnih klimatskih nepogoda](#) diljem svijeta snažan je podsjetnik da moramo povećati klimatske ambicije. Ova će godina najvjerojatnije biti najtoplija u povijesti mjerenja, a klimatske katastrofe koje nastaju kao posljedica ljudskog djelovanja kao što su poplave, šumski požari i suše sve su češće i sve intenzivnije te dodatno povećavaju socijalne nejednakosti. Cijena nedjelovanja u području klime daleko je veća od troškova djelovanja.

Ulozi su visoki za konferenciju COP29. Dogovor u pogledu globalnih rješenja u financiranju borbe protiv klimatskih promjena ključan je kako bi zemlje u razvoju imale pristup sredstvima za globalno djelovanje u području klime. EGSO je u okviru svojeg sudjelovanja na konferenciji COP29 u Bakuu iznio preporuke koje se

temelje na njegovom mišljenju o financiranju borbe protiv klimatskih promjena usmjerenom na preoblikovanje međunarodne strukture financiranja kako bi se oslobodilo i olakšalo djelotvorno i pristupačno financiranje borbe protiv klimatskih promjena.

Istaknuli smo potrebu za utvrđivanjem novog zajedničkog kvantificiranog cilja za premošćivanje razlika u financiranju borbe protiv klimatskih promjena, što bi trebalo povećati njezinu svrsishodnost, fokus na bioraznolikost i njezin učinak te ju preciznije usmjeriti na najranjivije zemlje i zajednice. Tokovi financiranja borbe protiv klimatskih promjena trebaju biti vođeni načelima pravedne tranzicije, u skladu s Pariškim sporazumom i s ciljevima održivog razvoja u njihovoj srži. Ključna je dugoročna predanost kako javnih tako i privatnih aktera, a javno financiranje imaće središnju ulogu u mobilizaciji privatnih ulaganja u klimatske inicijative i u smanjivanju s njima povezanih rizika.

Odbor smatra da bi lokalnim inicijativama i lokalnim pokretima građana trebalo omogućiti pristup financiranju borbe protiv klimatskih promjena, poziva i na sveobuhvatan pristup kako bi se prekinuo začarani krug zaduživanja i nedovoljnog ulaganja u prilagodbu. Pozivamo na pravednu raspodjelu klimatskih fondova kako bi se smanjile razlike. Usto je ključan angažman civilnog društva kako bi se stvorio uključiv demokratski pristup kojim se osigurava djelotvornost i održivost ulaganja u području klime.

EGSO-ova izaslanica mladih za COP (2023 – 2025) Diandra Ní Bhuachalla podijelila je s nama svoja očekivanja od konferencije COP29. Iz perspektive mlade osobe, koja su najhitnija pitanja u pogledu klime koja treba prvo riješiti?

Diandra Ní Bhuachalla: Nakon razočaranja rezultatima konferencije COP28, pokušala sam ograničiti svoja očekivanja od konferencije COP29. Imajući na umu da će ishodi još jedne godišnje konferencije biti ograničeni zbog izbora predsjedavajuće zemlje, još jedne države koja uvelike ovisi o dobiti od fosilnih goriva, bilo mi je posebno teško održati nadu.

Međutim, nakon savjetovanja s raznim organizacijama mladih diljem Europe u okviru strukturiranih sastanaka operativne skupine za mlade u svojstvu EGSO-ove izaslanice mladih u programu COP, odlučila sam da je najbolje usredotočiti se na pravednu klimatsku politiku i pravednu tranziciju, financiranje borbe protiv klimatskih promjena i novi zajednički kvantificirani cilj te na povećanje smislenog sudjelovanja mladih u međunarodnim postupcima donošenja odluka.

Sada kada znam koliko pregovora nije napredovalo u prvom tjednu zbog potpunog nedostatka dogovora i suradnje, među ostalim u pogledu rodne ravnopravnosti, financiranja borbe protiv klimatskih promjena i pravedne tranzicije, shvaćam da su moja očekivanja ponovno bila previsoka te sam zbog toga nastojanja usmjerila na popratna događanja i bilateralne sastanke. Dvije stvari u koje polažem najviše nade jesu da će se zadržati postojeće formulacije, osobito u pogledu ljudskih prava, i da ćemo postići blagi napredak kako bismo se besprijeckorno pripremili za konferenciju COP30, za koju se čini da je postala košarica u koju svi polažu sva svoja jaja nade.

Budući da se klimatske promjene i njihove posljedice isprepliću, nije bilo moguće pitanja rangirati prema važnosti ili hitnosti. Mladi su zabrinuti za svoju budućnost: boje se za sigurnost svojeg radnog mjesta i hoće li biti prisiljeni na prekvalifikaciju; boje se za svoje domove i obitelji i za sigurnost od oluja, poplava i erozije tla; boje se za zdravlje i kvalitetu života svoje djece u budućnosti ili iduće generacije; i u pogledu načina na koji će naša generacija biti zadužena za mnogo teže pregovore o klimi kada postanemo donositelji odluka jer se danas ne poduzima ni približno dovoljno mjera i učinak toga osjećat će se desetljećima.

Potrebna nam je pravedna klimatska politika, i to odmah. Potrebna su nam realistična financijska sredstva za borbu protiv klimatskih promjena, i to odmah. Potrebni su nam pošteno i pravedno zapošljavanje i energetska tranzicija, i to odmah. Potrebne su nam ambicije, i to odmah. Potrebna nam je provedba, i to odmah.

Potrebni ste nam svi vi, i to odmah.

Konferencija COP16 o biološkoj raznolikosti, koja je održana u listopadu u Caliju u Kolumbiji, završila je rasulom i bez dogovora o financiranju očuvanja prirode. Pitali smo Arnauda Schwartz, predstavnika EGSO-a na konferenciji COP16, možemo li ostati optimistični unatoč tom neuspjehu. Koje bi mjere trebalo poduzeti kako bi se ostvario napredak u zaštiti biološke raznolikosti?

Arnaud Schwartz: 200 milijardi dolara godišnje. Prema UN-u, to je iznos novca koji bi bio potreban (uključujući sve vrste financiranja – javno, privatno, nacionalno i međunarodno) za postizanje naših ciljeva u području biološke raznolikosti. Dakle, o čemu se ovdje radi? Radi se jednostavno o sprečavanju kolapsa živih organizama, koji trenutačno nestaju sve većom brzinom, te o obnovi prirode i pružanju mogućnosti za opstanak u svijetu pogodnom za život, umjesto da se dozvoli njegovo uništenje zbog pohlepe i gluposti.

Kakva je budućnost nakon neuspjeha konferencije COP16?

Svatko od nas treba si postaviti to pitanje i raspraviti o njemu s ljudima oko nas, naročito stoga što znamo da se samo u Francuskoj svake godine više od četvrtine tog iznosa koristi za pripremu za rat ili za njegovo financiranje. Naime, na globalnoj razini sastanak u Caliju bio je propuštena prilika zbog nedostatka političke volje i gospodarske solidarnosti.

Međutim, još nije sve izgubljeno.

Ukazalo se slabašno svjetlo na kraju tunela: nakon tridesetak godina odugovlačenja, na konferenciji COP16 prepoznata je uloga autohtonih naroda i lokalnih zajednica, kao i ljudi afričkog podrijetla, kao čuvara biološke raznolikosti. Osnovan je i novi fond UN-a, poznat kao fond iz Calija. Dugoročno, taj će se fond koristiti za prikupljanje dobrovoljnih doprinosa privatnih poduzeća, od čega će polovica biti namijenjena prethodno navedenim skupinama ljudi. Uh!

Vi ste... pa, vi ste...

Vi ste dio nas, a mi smo dio vas. A kako bi se naš zajednički put nastavio, možda bismo mogli krenuti vraćanjem našeg gospodarstva na pravi put u korist općeg dobra. Stoga... kako bismo zaustavili rezanje grane na kojoj sjedimo, što čekamo? Zašto ne bismo preispitali međunarodna financijska i trgovinska pravila?

Glavni fokus izaslanikâ EGSO-a na konferenciji COP29 Petera Schmidta i Diandre Ní Bhuachalle bilo je financiranje borbe protiv klimatskih promjena, pri čemu su se vodili nedavnim mišljenjem EGSO-a „[Financiranje borbe protiv klimatskih promjena: novi plan za ostvarenje velikih klimatskih ambicija i ciljeva održivog razvoja](#)“. EGSO je u Bakuu 18. studenoga bio domaćin jednog od [ključnih događanja](#) „Globalna perspektiva za poticanje pravedne tranzicije u poljoprivredno-prehrambenom sektoru“. Na tom se događanju

raspravljalo o izgradnji održivih prehrambenih sustava s niskim emisijama ugljika koji su pravedni za poljoprivrednike, radnike u prehrambenom lancu i buduće generacije. Cilj je bio poboljšati suradnju između oblikovatelja politika i civilnog društva, dati više prostora perspektivi globalnog juga i ponuditi uključiva klimatska rješenja za sve.

Kao član delegacije EU-a Arnaud Schwartz sudjelovao je na sastancima u kojima je pozvao na veću sinergiju između procesâ UN-a o biološkoj raznolikosti (CBD) i klimatskih promjena (UNFCCC), na postupno ukidanje subvencija štetnih za okoliš kao načina za oslobađanje više financijskih sredstava i na aktivniju ulogu organiziranog civilnog društva u provedbi [Globalnog okvira za bioraznolikost iz Kunminga i Montreala](#). Više informacija o doprinosu EGSO-a konferenciji COP16 možete pronaći [ovdje](#).

Arnaud Schwartz izvjestitelj je za mišljenje EGSO-a „[Sveobuhvatna strategija za biološku raznolikost na konferenciji COP16: udruživanje svih sektora radi zajedničkog cilja](#)”.

TO THE POINT U ŽIŽI

Bugarska i Rumunjska plaćaju visoku gospodarsku i političku cijenu jer se šengenski režim na njih primjenjuje samo djelomično, što negativno utječe i na konkurentnost i gospodarski rast EU-a. Krajnje je vrijeme da Vijeće EU-a odredi datum ukidanja kontrola na kopnenim granicama između tih dviju zemalja i drugih država članica šengenskog područja, piše Mariya Mincheva, izvjestiteljica za mišljenje „[Cijena koju jedinstveno tržište plaća za neuključivanje zemalja u šengensko područje - Bugarska i Rumunjska](#)”. (II)

CIJENA KOJU JEDINSTVENO TRŽIŠTE PLA? A ZA NEUKLJU?IVANJE ZEMALJA U ŠENGENSKO PODRU?JE

Mariya Mincheva

Iako su već 2011. godine ispunile sve uvjete za pristupanje šengenskom području, Bugarska i Rumunjska 13 godina kasnije još uvijek nemaju pravo na sve pogodnosti slobodnog kretanja. Ta nelogičnost ima političke posljedice i potiče euroskepticizam.

Na sastanku Vijeća održanom 22. studenoga u Budimpešti ministri unutarnjih poslova Mađarske, Austrije, Bugarske i Rumunjske postigli su dogovor da će „poduzeti potrebne korake” da se utvrdi datum ukidanja kontrola na kopnenim granicama, ali će to ovisiti o tome hoće li se poduzeti veći napor u suzbijanju nezakonitih migracija osoba koje pristižu zapadnobalkanskom rutom.

Šengenski sporazum od presudne je važnosti za slobodno kretanje ljudi, robe, usluga i kapitala unutar Europske unije i ključan je čimbenik njezinog gospodarskog uspjeha. Njegovim se ograničavanjem

ugrožavaju konkurentnost i gospodarski rast EU-a i ometa ostvarivanje socijalne tržišne ekonomije, predviđene Ugovorima.

Države članice već godinama ponovno uvode privremene kontrole na granicama, no gospodarski i socijalni učinak tih odluka na jedinstveno tržište još nije evaluiran. Europska komisija ocjenjuje fizičke prepreke trgovini, ali to obuhvaća samo blokade granica, demonstracije i napade kamionima. Posljedice kontrola na kopnenim granicama, među ostalim i graničnih kontrola koje su ponovo privremeno uvele države članice šengenskog područja, ne uzimaju se u obzir.

Vijeće je 2023. pristalo da se kontrole na unutarnjim zračnim i morskim granicama s Bugarskom i Rumunjskom ukinu 31. ožujka 2024. Međutim, kontrole na unutarnjim kopnenim granicama su zadržane, a datum njihovog ukidanja nije određen, što je poduzećima prouzročilo znatne troškove i spriječilo ih da u potpunosti iskoriste prednosti jedinstvenog tržišta.

Kad bi poduzeo korake da Bugarsku i Rumunjsku u potpunosti integrira u šengensko područje EU bi mogao povećati svoju unutarnju koheziju, ojačati svoju konkurentnost i ujedno podržati temeljna načela slobode kretanja i solidarnosti na kojima se temelji europski projekt.

Europski parlament tvrdi da bi nepripadanje šengenskom području moglo utjecati na očekivanja tržišta u pogledu statusa tih zemalja u EU-u. Takav politički signal mogao bi utjecati na prinose od državnih obveznica, cijene financijske imovine i kamatne stope s kojima se suočavaju poduzeća i kućanstva, pa i naštetiti realnom gospodarstvu.

Obje zemlje svake godine plaćaju milijarde eura zbog povećanih logističkih troškova, kašnjenja u isporuci robe i opreme i povećanih troškova goriva i vozača. Ti izravni troškovi neizbježno se putem viših cijena prenose na potrošače, što utječe na fizičko i mentalno zdravlje radnika i radnica.

Takva situacija otežava turizam, a ometa i slobodno kretanje radne snage, čime se bugarskim i rumunjskim radnicima i radnicama ograničavaju mogućnosti traženja zaposlenja u susjednim državama članicama EU-a. To ograničenje pogađa građevinski, poljoprivredni i uslužni sektor, koji se u velikoj mjeri oslanjaju na sezonske i privremene radnike.

U svojem izvješću o budućnosti jedinstvenog tržišta **Enrico Letta** poziva na čvrsto suprotstavljanje svakom pokušaju ograničavanja slobode kretanja među državama članicama, uključujući tehnička ograničenja na prometnim koridorima i u cestovnom prometu i svaku suspenziju Šengenskog sporazuma.

Krajnje je vrijeme da Vijeće odredi datum ukidanja kontrola na kopnenim granicama između Bugarske, Rumunjske i drugih država članica šengenskog područja. Konačna odluka o tom pitanju očekuje se na sastanku EU-ovog Vijeća za pravosuđe i unutarnje poslove, koji će se održati 12. prosinca.

NOVOSTI IZ EGSO-A

Proširenje EU-a mora postati stvarnost

Sljedeća Komisija mora biti Komisija proširenja. Pitanje nije treba li se EU proširiti ili ne, već kako to učiniti na najbolji način. To je zaključak Foruma na visokoj razini o proširenju, koji je organizirao Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) i na kojem su sudjelovali predsjednik EGSO-a Oliver Röpkke, europski povjerenik za zapošljavanje i socijalna prava Nicolas Schmit i ministri i ministrice iz država članica EU-a i zemalja kandidatkinja

za proširenje.

EGSO je odmah nakon svog listopadskog plenarnog zasjedanja u suradnji s Europskom komisijom organizirao Forum na visokoj razini o proširenju na kojem se prvi puta okupilo više od 140 predstavnika i predstavnica civilnog društva iz zemalja kandidatkinja. Glavna poruka sudionika bila je jasna: civilnom društvu i socijalnim partnerima, koji su u procesu pristupanja EU-u često zanemareni, mora se dati glavna uloga.

Predsjednik Röpkke naglasio je sljedeće: „Nije riječ samo o proširenju EU-a već i o pripremanju budućih država članica za aktivno sudjelovanje u njegovom oblikovanju i osiguravanju da one budu u potpunosti spremne za suočavanje s predstojećim izazovima. Kroz suradnju s civilnim društvom, udrugama poslodavaca i sindikatima gradimo temelje nužne za uključiviju i snažniju Europu.”

Tijekom rasprave istaknuto je da na proširenju treba nastaviti raditi istim intenzitetom kao i u proteklom razdoblju jer će Komisija u sazivu od 2024. do 2029. godine imati ključnu ulogu u dovršetku procesa proširenja.

Još jedna bitna poruka koja se čula na raspravi bila je važnost postupne i predvidljive integracije koja se zasniva na zaslugama i tijekom koje se napredak uvažava i nagrađuje stvarnim izgledima za pristupanje.

Povjerenik Schmit istaknuo je ključnu ulogu civilnog društva i poručio: „Dvostrani i trostrani civilni dijalog koji dobro funkcionira i sudjelovanje socijalnih partnera ključni su elementi u kontekstu pristupanja EU-u jer su dio naše socijalne tržišne ekonomije.”

Njemački državni tajnik **Rolf Schmachtenberg** izjavio je: „Radni i socijalni aspekti ključni su za uspješno pristupanje EU-u. Oni koji žele poboljšati život svih građana, stvoriti prilike i boriti se protiv socijalnih nejednakosti trebaju djelotvorne politike zapošljavanja, dobre radne uvjete i funkcionalne sustave socijalne sigurnosti, uz snažne socijalne partnere.”

Tijekom rasprave crnogorska ministrica rada, zapošljavanja i socijalnog dijaloga **Naida Nišić** naglasila je važnost tog foruma na visokoj razini kao platforme za dijalog koja Crnoj Gori omogućuje da ocjenjuje ostvareni napredak.

Grčka ministrica rada i socijalne sigurnosti **Niki Kerameus** naglasila je: „Bila mi je velika čast sudjelovati u ovoj važnoj raspravi o proširenju EU-a i presudnoj ulozi socijalnih partnera u oblikovanju budućnosti europskog okruženja za rad i socijalna prava.”

Zamjenica ministra gospodarstva, kulture i inovacija Albanije **Olta Manjani** izjavila je: „Albanija aktivno radi na povećanju svoje prisutnosti u institucijama, odborima i radnim skupinama EU-a, a osnivanje Zajedničkog savjetodavnog odbora s Europskim gospodarskim i socijalnim odborom jedan je od koraka na tom putu.“

EGSO se dosljedno zalaže za proširenje EU-a i 2024. je kao pilot-projekt pokrenuo inicijativu za [članove i članice iz zemalja kandidatkinja](#), koja civilnom društvu u zemljama kandidatkinjama omogućuje da doprinosi radu EGSO-a. Ta inicijativa pokazuje kako aktivno uključivanje civilnog društva iz zemalja kandidatkinja osnažuje proces proširenja. (mt)

EGSO poziva na pokretanje vodeće europske inicijative za zdravlje i akcijskog plana za rijetke bolesti

EGSO poziva na pokretanje vodeće europske inicijative za zdravlje, predlaže stvaranje europske zdravstvene unije i potiče Europsku komisiju da objavi akcijski plan za rijetke bolesti s jasno

ostvarivim ciljevima.

Na raspravi o vodećoj europskoj inicijativi za zdravlje održanoj na plenarnom zasjedanju u listopadu, EGSO je pozvao EU da pokrene ambicioznu inicijativu usmjerenu na izgradnju međusektorske zdravstvene strukture unutar EU-a. Na dnevnom redu bila je i uspostava europskog akcijskog plana za rijetke bolesti.

Otvarajući raspravu, **predsjednik EGSO-a Oliver Röpke** izjavio je: „Bitno je da svatko tko živi u EU-u ima pristup kvalitetnoj i cjenovno pristupačnoj zdravstvenoj skrbi. Moramo ulagati u inovativne i održive zdravstvene sustave i voditi odlučnu borbu protiv zdravstvenih nejednakosti i u EU-u i na globalnoj razini. Rijetke bolesti čine trajne nejednakosti i ranjivosti još vidljivijima. Zato nam je potrebno sveobuhvatno europsko djelovanje u području rijetkih bolesti.“

Izvjestitelj za [mišljenje](#) o vodećoj europskoj inicijativi za promicanje zdravlja **Alain Coheur** rekao je: „Danas pokušavamo usvojiti plan za buduće povjerenice i povjerenike EU-a kojim će se promicati zdravstvena skrb za sve i svi građani zaštititi od budućih kriza.“ **Ágnes Cser**, izvjestiteljica za [mišljenje](#) o rijetkim bolestima, dodala je: „Moramo osmisлити akcijski plan, ali ne smijemo se usredotočiti samo na akcijski plan za rijetke bolesti, već i na zdravlje – zdravlje je ključno za konkurentnost. Naša zdravstvena unija ne smije ostati mrtvo slovo na papiru.“

U mišljenju „Oblikovanje vodeće europske inicijative za promicanje zdravlja“ utvrđuju se strateški stupovi za jačanje solidarnosti i suradnje među državama članicama u području zdravlja. Među njima je i uspostava europskog jamstva za skrb i zdravlje kojim bi se utvrdili višegodišnji zdravstveni ciljevi na razini EU-a. To bi moglo dovesti do izrade pravno obvezujućeg teksta, primjerice direktive.

Drugi je stup provedba pristupa „jedno zdravlje“ kojim se povezuju politike u području zdravlja ljudi, životinja, biljaka i okoliša. U mišljenju „Europski angažman u borbi protiv rijetkih bolesti“ Komisiju se poziva da objavi komunikaciju koja će sadržavati sveobuhvatan europski akcijski plan za borbu protiv rijetkih bolesti sa „SMART“ ciljevima koji se mogu postići do 2030. (lm)

Umjetna inteligencija razvijena u Europi: EGSO poziva na strateško ulaganje u infrastrukturu umjetne inteligencije

EGSO poziva Europsku uniju da poveća svoja ulaganja u sigurnu povezivost, otpornu infrastrukturu i lance opskrbe kako bi se osigurala njezina konkurentnost u području umjetne inteligencije opće namjene, koje se brzo razvija. Te se mjere smatraju ključnima za maksimalno povećanje koristi generativne umjetne inteligencije u skladu s europskim vrijednostima, potrebama i temeljnim pravima.

EGSO u svojem razmatračkom mišljenju „[Umjetna inteligencija: daljnji koraci](#)“, u kojem se usredotočuje na ključne aspekte umjetne inteligencije opće namjene, naglašava da dinamičnost i složenost umjetne inteligencije iziskuju stalno ažuriranje EU-ova Akta o umjetnoj inteligenciji. Iako su modeli umjetne inteligencije opće namjene u velikoj mjeri tehnički i primjenjuju se uglavnom u sektoru poslovanja među poduzećima (B2B), ne može se zanemariti njihov neizravan učinak na radnike i potrošače.

„Smatramo da je vrlo važno da se sva umjetna inteligencija koju upotrebljavamo ovdje u Europi ujedno temelji na europskim vrijednostima. To, naravno, podrazumijeva vladavinu prava i ljudska prava, ali i transparentnost, vjerodostojnost i pouzdanost. To su glavni čimbenici svakog sustava umjetne inteligencije čiji je cilj biti u službi građana“, izjavila je **Sandra Parthie**, izjaviteljica za mišljenje, koje su zatražili Europska komisija i mađarsko predsjedništvo Vijeća EU-a.

Iako podržava Akt o umjetnoj inteligenciji, EGSO naglašava da ga je potrebno pomno pratiti i prilagođavati ako se pokaže da koči inovativnost poduzeća EU-a usmjerenih na umjetnu inteligenciju. To se može dogoditi ako postoji nesigurnost u pogledu načina na koji bi se to zakonodavstvo trebalo primjenjivati ili ako se pokaže da je pretjerano složeno, što bi ulagače i inovatore odvrćalo od europskog tržišta.

S ciljem suzbijanja izrazite dominacije velikih digitalnih poduzeća izvan EU-a na tržištu Unije EGSO je pozvao na upotrebu instrumenata politike tržišnog natjecanja EU-a kako bismo se uhvatili ukoštac sa svakim kritičnim ponašanjem ili neusklađenošću sa standardima EU-a.

EU i njegove države članice moraju ulagati u inovacije da bi izgradili snažne mreže za stvaranje i poboljšanje proizvoda umjetne inteligencije i povećali koristi koje ta tehnologija donosi građanima i gospodarstvu. Ako u Europi izostanu razvoj i upotreba umjetne inteligencije opće namjene, to bi moglo dovesti do smanjenja konkurentnosti europskih poduzeća, pada prodaje, gubitka radnih mjesta, gospodarske stagnacije i siromaštva.

„Imamo vrlo dobra poduzeća i istraživače, kao i vodeće svjetske istraživačke ustanove na svojem pragu. Moramo ih promicati mnogo više nego što to danas činimo, privući talente i učiniti Europu privlačnom za rad u tom području. Moramo raditi na umjetnoj inteligenciji razvijenoj u Europi“, zaključila je **Sandra Parthie**.
(II)

Civilnom društvu potrebna su sredstva za praćenje gospodarenja radioaktivnim otpadom

Države članice EU-a trebale bi olakšati uključiv angažman civilnog društva te otvorenost i transparentnost prema njemu u svim područjima gospodarenja radioaktivnim otpadom. To se odnosi i na sadašnje i na potencijalne zajednice domaćine, naročito s obzirom na to da će se tijekom sljedećeg desetljeća i nakon toga svake godine stvarati sve veće količine radioaktivnog otpada.

U [mišljenju](#) usvojenom na plenarnom zasjedanju u listopadu EGSO je zauzeo čvrst stav. EGSO smatra da bi se dostupna financijska sredstva trebala iskoristiti za izgradnju kapaciteta skupina civilnog društva, posebno lokalnih zajednica u blizini nuklearnih postrojenja, za neovisno sudjelovanje u projektima i studijama radi procjene praksi sudjelovanja i transparentnosti u gospodarenju radioaktivnim otpadom.

EGSO preporučuje da države članice izvješćuju o metodama sudjelovanja javnosti u postupku donošenja odluka o gospodarenju radioaktivnim otpadom, kao i o tome kako se osigurava transparentnost. „Odbor poziva države članice da poduzmu korake kako bi osigurale praćenje i redovito izvješćivale o razvoju situacije u vezi s okolišem, javnim zdravljem i društveno-gospodarskim pitanjima u područjima povezanim s gospodarenjem radioaktivnim otpadom“, izjavila je izjaviteljica **Alena Mastantuono**.

Države članice trebale bi preuzeti punu odgovornost, a ne ostavljati budućim generacijama teret prerade nuklearnog otpada, bez obzira na njegovu vrstu, životni vijek i razinu opasnosti.

Budući da se velik udio iskorištenog nuklearnog goriva može ponovno preraditi, fisibilne materijale trebalo bi reciklirati i time smanjiti potrebu za opskrbom prirodnim uranijem za rad nuklearnih reaktora. Strategijama kružnog gospodarstva državama članicama omogućilo bi se da količinu otpada za koji se treba pobrinuti strategijama gospodarenja otpadom svedu na najmanju moguću mjeru.

„Države članice trebale bi osigurati da se u procjenama troškova razgradnje istrošenog goriva i radioaktivnog otpada, kao i gospodarenja njima, uzme u obzir povećanje troškova tijekom vremena. Također bi trebale osigurati da su financijska sredstva dostatna za pokrivanje stvarnih troškova“, rekao je suizjavitelj **Christophe Quarez**. (mp)

Doprinos geotermalne energije zelenoj tranziciji

Geotermalna energija u Europi ima velik neiskorišteni potencijal, a Europska unija trebala bi poduzeti hitne mjere za donošenje europske strategije za geotermalnu energiju kako bi taj potencijal iskoristila.

Na plenarnom zasjedanju u listopadu EGSO je zauzeo jasno stajalište o energiji. U [mišljenju](#) koje su sastavili **Zsolt Kükedi** i **Thomas Kattinig** EGSO naglašava da proizvodnja geotermalne energije uzrokuje iznimno

niske emisije stakleničkih plinova i da može imati ključnu ulogu u zelenoj tranziciji EU-a jer smanjuje njegovu ovisnost o fosilnim gorivima i olakšava dekarbonizaciju.

„Geotermalna energija može dati koristan doprinos postizanju ciljeva klimatske neutralnosti EU-a do 2050.“, izjavio je **Küchedi**. „Njezin potencijal je neiskorišten i Europska komisija trebala bi u tome cilju bez odgode sastaviti sveobuhvatnu strategiju“, naglasio je **Kattinig**.

EGSO ističe da ulaganja u geotermalne elektrane neće biti uspješna bez financijske pomoći na nacionalnoj razini. Točnije, bit će potrebni državno financiranje i poticaji kako bi se privukla početna ulaganja i smanjio rizik tih ulaganja.

Također je važno napomenuti da promjene u okviru energetske politike ili u pogledu financiranja mogu utjecati na ekonomsku privlačnost geotermalnih projekata.

Izgradnja geotermalnih elektrana nosi sa sobom i rizike i te je rizike potrebno točno utvrditi, posebno u pogledu utjecaja na okoliš. Za veću potporu javnosti od ključne je važnosti da se taj proces provodi uz sudjelovanje lokalnih zajednica.

U konačnici, koristi od geotermalne energije za okoliš i klimu veće su od njezinih rizika jer je ona jedan od najboljih izvora obnovljive energije u smislu korištenja zemljišta i resursa i ovisnosti o uvozu. (mp)

EGSO poziva EU da bude predvodnik u dosljednom i održivom biogospodarstvu

EGSO poziva EU da preuzme vodeću ulogu i promiče model održivog biogospodarstva usklađen s europskim zelenim planom i klimatskim ciljevima.

U svojem mišljenju „[Usklađivanje kružnog gospodarstva i biogospodarstva](#)“ EGSO navodi načine na koje snažno biogospodarstvo može Europi donijeti gospodarsku i ekološku korist, ojačati otpornost i poduprijeti pravednu tranziciju. Strateška ulaganja u međusektorsku suradnju i angažman zajednice mogu biogospodarstvo EU-a postaviti kao globalni model održivog rasta.

Održivo biogospodarstvo mora biti usklađeno s okvirima EU-a kao što su zeleni plan, kružno gospodarstvo i ciljevi u području bioraznolikosti. Time se osigurava da aktivnosti u okviru biogospodarstva doprinose ciljevima u području klime i bioraznolikosti, poštujući pritom granice našeg planeta.

„Sveobuhvatna i ambiciozna strategija biogospodarstva je nužna. U skladu s ciljevima kružnog gospodarstva i održivog razvoja biogospodarstvo može potaknuti konkurentsku prednost EU-a otvaranjem održivih i dobro plaćenih radnih mjesta i osiguravanjem rasta kojim se poštuju ekološka ograničenja“, rekao je **Cillian Lohan**, izvijestitelj za mišljenje.

Biogospodarstvo se može nadovezati na načela kružnog gospodarstva smanjenjem otpada i poboljšanjem učinkovitosti pomoću kaskadne upotrebe resursa i recirkulacije bioloških materijala. Otvaranjem radnih

mjesta i prilika za izgradnju vještina biogospodarstvo donosi društvene koristi, osobito u ruralnim područjima. Potpora ruralnim zajednicama i angažmanu mladih u tom sektoru od ključne je važnosti.

Obrazovanje o biogospodarstvu može pomoći u osposobljavanju kvalificirane radne snage i podizanju svijesti o održivosti te smanjenjem troškova zdravstvene skrbi doprinijeti i boljem javnom zdravlju. Za to je ključan napredak u tehnologiji i održivom korištenju zemljišta, kao što su regenerativna poljoprivreda i šumarstvo, kojima se potiču skladištenje ugljika i bioraznolikost.

Urbanom poljoprivredom i kružnim prehrambenim centrima može se smanjiti rasipanje hrane i ojačati lokalne prehrambene sustave. EU bi trebao održavati visoke standarde u poslovanju i inovacijama i poticati rano uvođenje biotehnoloških tehnologija. Pri financiranju bi trebalo dati prednost inovativnim predvodnicima i podupirati mala i srednja poduzeća.

Da bi se biogospodarstvo integriralo u politike EU-a, potrebna je njegova jasna definicija. Ažuriranje strategije za biogospodarstvo do 2025. trebalo bi biti usklađeno sa zelenim planom i Pariškim sporazumom i pružiti plan za održivo i otporno biogospodarstvo. (ks)

EGSO predlaže konkretne preporuke za izgradnju otpornog i održivog prehrambenog sustava za budućnost

EGSO je predstavio viziju preobrazbe poljoprivrede, ribarstva i prehrambenih sustava EU-a kako bi se osigurala otpornost i održivost u kriznim vremenima.

U [mišljenju](#) usvojenom u listopadu EGSO je pozvao na uspostavu prehrambenog sustava koji je konkurentan, otporan na krize i usklađen s okolišnim i socijalnim ciljevima EU-a. Istaknuo je važnost sigurnosti opskrbe hranom, pravednog prihoda za proizvođače, otpornosti okoliša i potpore sljedećoj generaciji proizvođača hrane.

„Iznimno je važno osigurati stabilne i održive prihode za proizvođače, kao i da potičemo prehrambenu politiku utemeljenu na znanju kojom se potiču inovacije”, rekao je **Arnold Puech d’Alissac**, predsjednik Svjetske organizacije poljoprivrednika i jedan od triju izvijestitelja za mišljenje.

Kako bi to podržao, EGSO je predložio jačanje pregovaračkog položaja poljoprivrednog sektora u pregovorima o cijenama i povećanje financijskih sredstava EU-a za poljoprivredu i ribarstvo. Također poziva na to da se u buduće trgovinske sporazume uključe standardi zelenog plana i strategije „od polja do stola” kako bi se osiguralo pošteno tržišno natjecanje i visoka kvaliteta hrane.

„Ključno je osigurati pravedne prihode za primarne proizvođače”, izjavila je **Piroska Kállay**, još jedna izvijestiteljica za mišljenje.

U tu je svrhu EGSO pozvao na strožu provedbu poštenih trgovačkih praksi i zabranu prodaje po cijeni nižoj od troškova kako bi se ponovno uravnotežio lanac opskrbe hranom. Od iznimne su važnosti i politike koje

promiču generacijsku obnovu, s naglaskom na mladima i ženama, uključujući obrazovanje, osposobljavanje i potporu zadrugama.

Kako bi se podržala održivost, EGSO je preporučio nagrađivanje napora usmjerenih na sekvestraciju ugljika, primjerice održivo upravljanje tlo, i sprečavanje istjecanja ugljika. „Te bi mjere pomogle uskladiti proizvodnju hrane s klimatskim ciljevima EU-a i globalnim obvezama u području okoliša”, rekao je **Joe Healy**, još jedan izvjestitelj.

Također je predložio sustav javnog osiguranja za zaštitu proizvođača od katastrofa povezanih s klimatskim promjenama, čime se osigurava kontinuitet opskrbe hranom.

EGSO je pozvao na donošenje politika za obnovu zdravlja tla i vode, poboljšanje učinkovitosti potrošnje vode i smanjenje njezine upotrebe, kao i na smanjenje birokracije i povećanje transparentnosti digitaliziranim praćenjem cijena i troškova.

Naposljetku, EGSO je preporučio osnivanje europskog vijeća za prehrambenu politiku kako bi se potaknuo dijalog o pitanjima povezanim s hranom i prehrambena politika uskladila sa širim socijalnim i okolišnim ciljevima. Tim se prijedlozima pruža plan za povećanje otpornosti, održivosti i pravednosti prehrambenih sustava EU-a u svjetlu globalnih izazova.(ks)

EGSO predlaže jasnije i uključivije financiranje EU-a

Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) u listopadu je usvojio [mišljenje](#) u kojem predlaže temeljito preispitivanje načina na koji funkcionira financiranje EU-a. Pozvao je na veću transparentnost i sudjelovanje građana i građanki diljem EU-a,

čime bi se ojačala demokracija i povjerenje javnosti.

EGSO je u tu svrhu preporučio razvoj zajedničkog okvira za fiskalnu transparentnost, uključivanje građana u postupke izrade proračuna i stvaranje digitalnih alata za pružanje jasnijih informacija o proračunu.

„Zamislite da možete pratiti svaki euro financijskih sredstava EU-a – od Bruxellesa preko nacionalnih vlada do vaše lokalne zajednice”, izjavila je izvjestiteljica za mišljenje **Elena Calistru**.

EGSO smatra da će se zajedničkim okvirom za fiskalnu transparentnost postaviti jasni i dosljedni standardi za sve programe koje financira EU i osigurati ujednačeno izvješćivanje i jednostavan pristup financijskim podacima u svim državama članicama. Naglasak bi bio na promicanju najboljih praksi, a ne na uvođenju novih propisa.

Participativna izrada proračuna omogućila bi građanima da izravno sudjeluju u odlukama o javnoj potrošnji, posebno na lokalnoj razini, pri čemu bi se participativni elementi uključili u postupke izrade proračuna na razini EU-a.

EGSO je pozvao na uspostavu jedinstvene digitalne platforme prilagođene korisnicima koja bi u stvarnom vremenu pružala proračunske podatke, jasne vizualne prikaze i uvid u to kako fondovi EU-a ostvaruju rezultate. Time bi se povećalo razumijevanje i sudjelovanje javnosti kad je riječ o financijskim informacijama.

Odbor je naglasio i važnost senzibiliziranja javnosti, uvođenja većeg nadzora i usklađivanja financijskih praksi s ciljevima EU-a kao što su kohezija i održivost kako bi se potaknule suradnja i odgovornost.

„Financijska sredstva EU-a nisu puke brojke nego su i pokazatelj povjerenja i demokracije i odraz Europe koja je u službi svojih građana”, zaključila je izjaviteljica Calistru. (tk)

Gospodarstvo usmjereno na građane mora ostati glavni cilj EU-a

EGSO podržava napore za razvoj industrijskog ekosustava više usmjerenog na čovjeka i otpornijeg na promjene u budućnosti. Istodobno poziva na temeljitu raspravu o industriji 5.0 i njezinim društvenim i gospodarskim implikacijama.

Cilj je industrije 5.0 socijalna i okolišna pitanja staviti u središte poslovnih procesa i proširiti fokus industrije 4.0, koja je bila usmjerena uglavnom na digitalizaciju i automatizaciju. EGSO je nedavno usvojio mišljenje [„Industrija 5.0 i kako je ostvariti”](#), u kojem se zalaže za antropocentrični model industrije u kojem se cijene ljudske vještine i kreativnost.

S modelom industrije 4.0 učinak automatizacije na ljude uvelike je zanemaren i posvećivalo se malo pažnje okolišnim prioritetima kao što su smanjenje stvaranja otpada, kružnost i zelena energija. EGSO ističe da se s industrijom 5.0 treba ukloniti te nedostatke i prednost dati demokratskim vrijednostima, socijalnoj jednakosti i održivoj konkurentnosti. **Giuseppe Guerini**, izjavitelj za mišljenje o industriji 5.0, tvrdi da bi digitalna transformacija trebala doprinijeti novom planu za čistu industriju, u kojem ključnu ulogu imaju ljudski čimbenici i kreativnost.

Industrija 5.0 vraća ljude u središte proizvodnje, a njihovo znanje i vještine smatraju se ključnima za konkurentsku prednost. Ona uravnotežuje automatizaciju i ljudsku kreativnost i korištenjem kolaborativnih robota za repetitivne zadatke radnicima omogućuje da se usredotoče na osmišljavanje, planiranje i usluge za korisnike. Taj pomak stavlja naglasak i na zdravlje radnika, sigurnost i podršku osobama čiju je ulogu zamijenila automatizacija.

EGSO poziva institucije EU-a da podrže industrijski ekosustav koji je otporan na promjene u budućnosti i usmjeren na čovjeka i koji se temelji na socijalnoj pravdi i uključivoj konkurentnosti. Podržava industriju 5.0, ali naglašava da treba dodatno definirati njezine gospodarske, socijalne i tehnološke učinke. Postojeće europske politike, primjerice zeleni plan, Akt o umjetnoj inteligenciji i Program vještina, osnova su za tu viziju, ali bi ih trebalo ažurirati kako bi bile usklađene s načelima industrije 5.0.

Kako bi industrija 5.0 uspjela, moraju se uključiti socijalni partneri i radnici na svim razinama. Uključiv pristup poticat će suradničko radno okruženje u kojem ljudi i strojevi udružuju snage, zbog čega će radna mjesta

postati inovativnija, poticajnija i održivija. (gb)

EU se hitno treba usredotočiti na zeleni vodik kako bi dekarbonizirao promet

EGSO je 12. studenog u Pärnuu (Estonija) održao konferenciju o niskougljičnom vodik. Cilj događanja bio je razmotriti i utvrditi strateške mjere za razvoj održive infrastrukture za vodik i njegove derivate, s naglaskom na financiranju i upotrebi.

Na konferenciji pod nazivom „Odobalna energija za e-goriva: Poticanje novog gospodarstva temeljenog na vodik“ okupili su se predstavnici nizozemskog veleposlanstva u Estoniji, Razvojnog centra okruga Pärnu, Centra za primijenjena istraživanja Metroser, vladine agencije za ulaganja Invest Estonia i poduzeća Power2X, projektanta postrojenja za e-metanol.

Zeleni i niskougljični vodik ključne su sastavnice naše energetske tranzicije, a nedavne inicijative, kao što je banka EU-a za vodik, pokazuju da postoji zamah u razvoju održivih tržišta vodika. U tu svrhu tvorci politika na razini EU-a i na nacionalnoj razini moraju osigurati potrebna sredstva za provedbu tih ambicija u praksi i olakšati suradnju među državama članicama radi donošenja učinkovitih strategija.

Komentirajući tu hitnu potrebu, predsjednica EGSO-ove Stručne skupine za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo **Baiba Miltoviča** izjavila je: „Brzo uvođenje vodika iz obnovljivih izvora ključno je ne samo za transformaciju našeg energetskog sustava nego i za socijalnu i gospodarsku dobrobit Europske unije. Međutim, važno je i da svoje resurse koristimo razborito. Kako bismo u najvećoj mogućoj mjeri povećali naš učinak, moramo dati prednost sektorima u kojima je teško smanjiti emisije i uspostaviti učinkovite ekološke i socijalne standarde kojima se osiguravaju pravedni i sigurni radni uvjeti.“ (mp)

Predsjednica EGSO-ove stručne skupine TEN Baiba Miltoviča i izvijestitelj OR-a Andres Jaadla potpisali Deklaraciju o stanovanju

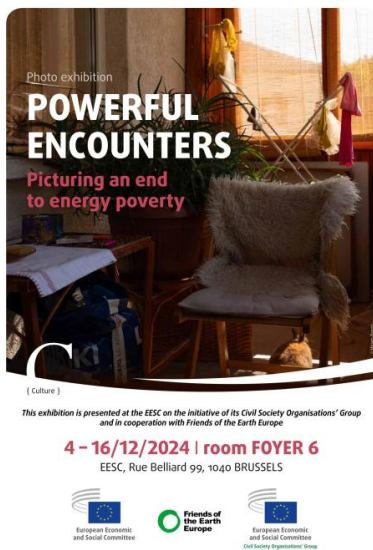
U zajedničkoj izjavi potpisanoj 14. studenog Baiba Miltoviča, predsjednica EGSO-ove Stručne skupine za promet, energiju, infrastrukturu i informacijsko društvo (TEN) i Andres Jaadla,

izvijestitelj za mišljenje Odbora regija (OR) o stanovanju, pozvali su europske institucije da usvoje hitne mjere za izlazak Europske unije iz aktualne stambene krize. Također su pozdravili imenovanje europskog povjerenika za energetiku i stanovanje, čija će zadaća biti predstavljanje prvog europskog plana za cjenovno pristupačno stanovanje.

Deklaracija o stanovanju

- Pozivamo Europsku komisiju da u partnerstvu s Europskim parlamentom, EGSO-om i OR-om organizira **godišnji samit EU-a o socijalnom i cjenovno pristupačnom stanovanju**. Taj godišnji samit EU-a trebao bi okupiti sve dionike uključene u provedbu mjera država članica u pogledu socijalnog i cjenovno pristupačnog stanovanja, na temelju višerazinskog pristupa i razmjene najboljih praksi i u skladu s nacionalnom supsidijarnosti.
- Podržavamo plan kandidata za povjerenika zaduženog za stanovanje da se, u partnerstvu s EGSO-om i OR-om, uspostavi **paneuropska platforma za ulaganja** u cjenovno pristupačno i održivo stanovanje kako bi se hitno poduprla nacionalna, regionalna i lokalna partnerstva u okončanju stambene isključenosti.
- Ističemo da je potrebno istražiti **inovativne načine za poticanje javnih ulaganja i mobilizaciju postojećih fondova EU-a** kako bismo pronašli dugoročno rješenje za stambenu krizu.
- Pozivamo institucije EU-a da podrže **temeljitu obnovu stambenih zgrada** putem diversificirane, dugoročne i inovativne financijske potpore i usklađenih pravnih okvira, usmjerenih na ranjivo stanovništvo i uključujući aktere na terenu, osobito energetske zajednice i lokalne vlasti.
- Pozivamo na **bližu suradnju među akterima na različitim razinama upravljanja**: državama članicama, institucijama EU-a, organizacijama civilnog društva, regionalnim vladama i lokalnim tijelima.

Obvezujemo se da ćemo razmjenom stajališta organizacija civilnog društva te lokalnih i regionalnih vlasti iz cijelog EU-a pomoći u provedbi mjera utvrđenih u Deklaraciji iz Liègea u okviru zajedničkih nastojanja svih institucija EU-a usmjerenih na prevladavanje stambene krize i jačanje europske kohezije sa svih strana.

Susreti koji ostavljaju utisak: Kraj energetske siromaštva u slikama

Europski gospodarski i socijalni odbor domaćin je izložbe fotografija „**Susreti koji ostavljaju utisak: Kraj energetske siromaštva u slikama**“, koja prikazuje rad fotografkinje **Miriam Strong**. Izložba, koja je postavljena u partnerstvu s udruženjem Prijatelji Zemlje Europa (Friends of the Earth Europe), ističe važnost aktivizma, kolektivnog djelovanja i osnaživanja zajednica diljem Europe koje se suočavaju s energetske siromaštvom. Izložba je organizirana na inicijativu EGSO-ove Skupine organizacija civilnog društva i bit će izložena u zgradi JDE EGSO-a u Bruxellesu, Rue Belliard 99 – 101 od 4. do 16. prosinca.

Na otvorenju izložbe potpredsjednik EGSO-a za komunikaciju **Aurel Laurențiu Plosceanu** i predsjednik EGSO-ove Skupine organizacija civilnog društva **Séamus Boland** naglasili predanost EGSO-a iskorjenjivanju siromaštva, promicanju cjenovno pristupačne energije, poticanju sustavnih promjena i ostvarivanju ciljeva održivog razvoja.

U svom obraćanju Séamus Boland osvrnuo se na rastuće troškove života i sve veću razinu siromaštva u Europi, naglašavajući istovremeno potrebu za snažnim političkim odgovorom nove Europske komisije i

Europskog parlamenta. „Prva strategija EU-a za borbu protiv siromaštva i plan za čistu industriju, koje je predsjednica Komisije Ursula von der Leyen najavila u svojim političkim smjernicama za novu Europsku komisiju, moraju pružiti održiva rješenja za situaciju na terenu“, rekao je g. Boland.

Aktivistica za energetska pravdu **Laia Segura** i službenica za komunikaciju organizacije Prijatelji Zemlje Yvonne **Lemmen** istaknule su da se ovaj fotografski projekt bavi načinima na koje se ljudi suočavaju s energetska siromaštvom i bore za svoje pravo na dostojanstveno stanovanje otporno na klimatske promjene i utemeljeno na cjenovno pristupačnoj i čistoj energiji. Za dodatne informacije kliknite [ovdje](#).

[A nagrada za najbolju fotografiju seminara „Povezivanje EU-a“ 2024. dodijeljena je...](#)

Pobjednica fotografskog natječaja seminara „Povezivanje EU-a“ 2024. je Martina Cikojević, urednica i novinarka u Hrvatskom sindikatu pošte.

Njezina fotografija „Briselski Grand Place obasjan mjesecom“ nagrađena je dvodnevnom boravkom u Bruxellesu tijekom EGSO-ova Tjedna civilnog društva u ožujku 2025.

Martina Cikojević sudjelovala je 17. i 18. listopada na ovogodišnjem [seminaru „Povezivanje EU-a“ 2024.](#) u Bruxellesu, na kojem su se okupili službenici za medije i komunikaciju iz organizacija civilnog društva EU-a, kao i novinari. Tema seminara, održanog pod naslovom „Bedem demokracije: kako pomoći novinarstvu da preživi i napreduje“, bili su dosad neviđeni izazovi s kojima se novinari i novinarki suočavaju u svijetu strelovitog razvoja umjetne inteligencije i sve većih političkih pritisaka.

Sudionici i sudionice sudjelovali su i u sesiji za umrežavanje „Rad u medijima i komunikaciji u doba Instagrama, TikToka i umjetne inteligencije: kako prenijeti svoju poruku“, koja se sastojala od dvije radionice. Fotografski natječaj održao se u sklopu radionice pod nazivom „Lekcije o komunikacijskom sadržaju“ koju je vodio stručnjak za komunikaciju **Tom Moylan**.

Martina Cikojević rekla je da bi se njezina fotografija, na kojoj je prikazan mjesec koji prodire kroz tamne oblake i donosi svjetlo, mogla simbolički povezati s temom seminara: „Nitko ne može spriječiti mjesec da unese svjetlost u tamu. Nitko ne smije sprečavati novinare da iznose istinu za bolje, sigurnije i pravednije društvo“.

Kao pobjednica fotografskog natječaja, Martina Cikojević sudjelovat će u EGSO-ovu drugom Tjednu civilnog društva koji će se održati od 17. do 21. ožujka u prostorijama EGSO-a u Bruxellesu. Ovogodišnja je tema jačanje kohezije i sudjelovanja u polariziranim društvima.

EGSO-ov Odjel za medije čestita Martini i zahvaljuje svima koji su poslali svoje fotografije. (II)

NOVOSTI IZ SKUPINA

Izbori u SAD-u: moramo biti spremni samostalno odlučivati o ključnim strateškim pitanjima

Stefano Mallia, predsjednik Skupine poslodavaca

Donald Trump pobijedio je na američkim izborima i drugi će put postati predsjednik. Rezultati izbora su jasni i treba ih poštovati, no postavlja se

pitanje kako dalje?

EU i SAD ostaju ključni geopolitički i trgovinski partneri jer se naš odnos temelji na načelu reciprociteta. U današnjem povezanom svijetu nema prostora za izolacionizam ili protekcionizam jer bi to ugrozilo našu uzajamnu i globalnu suradnju i gospodarski boljitak.

EU i SAD međusobno su najveći trgovinski partneri. Bilateralna **trgovina** između EU-a i SAD-a na povijesno je visokoj razini i 2023. je iznosila više od 1,6 bilijuna eura, dok su bilateralna ulaganja premašila iznos od 5 bilijuna eura. Iz SAD-a dolazi najviše izravnih stranih ulaganja u EU-u, koja se procjenjuju na oko 3,6 bilijuna američkih dolara, dok ulaganja EU-a u SAD otprilike iznose 3 bilijuna dolara. Tim se uzajamnim ulaganjima jača gospodarska međuovisnost i stvaraju milijuni radnih mjesta s obje strane Atlantika.

Stoga je važno i dalje raditi na našem uzajamnom odnosu. Uvođenje carina, što je Trump već najavio, po stopi od 10 % do 20 % na uvoz iz svih zemalja, uključujući i EU, dovest će nas u slijepu ulicu. Zato pozivamo na otvoreniji dijalog i program suradnje usmjeren na budućnost.

Vijeće za trgovinu i tehnologiju EU-a i SAD-a olakšava dijalog o ključnim pitanjima kao što su umjetna inteligencija i poluvodiči. Bez obzira na to što dijalog treba ojačati i unaprijediti, EU mora ubrzati svoje političke reforme, pokrenuti se i pokušati pronaći najbolje načine za suradnju s SAD-om.

Moramo se pripremiti i za scenarij u kojem ćemo se možda morati sami baviti važnim pitanjima kao što su klimatske promjene i Ukrajina. To je vrlo realna mogućnost i stoga je moramo *de facto* smatrati novom stvarnošću.

Sve je u troškovima života, glupane!

Skupina radnika

Parafraziranje slogana iz kampanje Billa Clintona iz 1992. „Sve je u ekonomiji, glupane!”, koji je u to vrijeme idealno sažeo preokupacije američkih glasača koji su jedva izlazili na kraj s recesijom, danas se čini više nego primjerenim. Dovoljno je

pogledati rezultate najnovijeg poslijeizbornog istraživanja [Eurobarometra](#) EU-a koje je pokazalo da su inflacija i gospodarstvo glavne teme koje potiču građane na glasanje.

Budimo realni, ne postoji jedinstveno rješenje za sve, a gospodarske poteškoće same po sebi ne mogu objasniti sve probleme povezane s izborima u budućnosti. Međutim, možemo s priličnom sigurnošću reći da su rast cijena, troškovi života i gospodarska situacija bili glavni motiv za glasanje na europskim izborima ovoga proljeća, kao i za glasanje [s druge strane Atlantika prije nekoliko tjedana](#). Jasni znakovi bili su, pak, vidljivi i prije: [već početkom 2023.](#) rastući troškovi života istaknuti su kao glavni razlog za zabrinutost, nakon čega su slijedili siromaštvo i socijalna isključenost. Iako se čini da makroekonomski pokazatelji idu u prilog tvorcima politika, izravan učinak [inflacije na osnovna dobra kao što su hrana i energija i dalje je velik, što nerazmjerno utječe na one koji na te osnovne potrebe troše veći dio svojih prihoda](#). Taj se problem nadovezuje na oporavak od pandemije i katastrofalne pandemijske mjere politike, a uz to se mnoge zemlje još uvijek oporavljaju od krize iz 2008.

[Plaće su desetljećima odvojene od rasta produktivnosti](#), što je dovelo do slabljenja izgleda za bolju budućnost za mnoge iz radničke i srednje klase u Europi. Politički ekstremizam i izborna previranja [neće stoga tako brzo nestati](#).

Suočavanje s krizom troškova života ključno je za budućnost Europe jer ta kriza na vidjelo iznosi strukturne probleme u našim društvima i gospodarstvima, a istodobno dovodi u pitanje načela koja su u temelju socijalne strukture naših demokracija.

[Skupina radnika sastala se 26. studenoga s nekoliko dionika radi rasprave o tom pitanju. Pozivamo vas da se upoznate s tom raspravom](#) i pridružite nam se u pozivu tvorcima politika da [prekinu s praznim riječima, riješe problem vlastitog nedostatka vještina](#) i usredotoče se na ono što je važno.

Iskorjenjivanje siromaštva zauvijek

Piše: Seamus Boland, predsjednik EGSO-ove Skupine organizacija civilnog društva

Unatoč činjenici da je EU bogatiji od većeg dijela svijeta, za svakodnevnu prehranu milijuna djece i dalje odgovornost preuzimaju škole. Štoviše, u porastu je broj država članica koje snabdijevaju djecu hranom tijekom

školskih praznika. Već samo to pokazuje nam da siromaštvo na najosnovnijoj razini postoji i da je u porastu te da ga nova Europska komisija mora odlučno i bez oklijevanja rješavati.

Statistički podaci o siromaštvu u Europi poražavajući su. Oko 21 % stanovništva EU-a izloženo je riziku od siromaštva i socijalne isključenosti ([podaci Eurostata za 2023](#)), a gotovo 25 % djece izloženo je riziku od upadanja u zamku siromaštva ([podaci Eurostata za 2023](#)). Taj bi problem možda bio i veći bez aktualnih inicijativa EU-a za poticanje promjena u tom području, ali mora se priznati da one nisu dovoljne. Zbog toga Europski gospodarski i socijalni odbor (EGSO) i njegova Skupina organizacija civilnog društva pozdravljaju najavu predsjednice Komisije Ursule von der Leyen da će Komisija u mandatnom razdoblju 2024. – 2029. raditi na strategiji EU-a za borbu protiv siromaštva. EGSO, a naročito moja skupina, već dugo pozivaju na izradu te strategije.

Nažalost, siromaštvo ne znači samo „nestašicu” osnovnih sredstava koja su obiteljima svakodnevno potrebna. To je posljedica niza dugoročnih okolnosti koje idu ruku pod ruku s dugotrajnom oskudicom. Ta je oskudica povezana s političkim sustavima koji u najboljem slučaju zanemaruju određene slojeve društva, a u najgorem slučaju ih diskriminiraju.

Pri iznalaženju rješenja trebat će uzeti u obzir duboke povijesne uzroke siromaštva. To podrazumijeva sagledavanje svake faze života ljudi, od rođenja do smrti. Isto vrijedi i za stambeno zbrinjavanje, koje postaje jedan od najozbiljnijih problema s kojima se suočavaju europska društva. Zbog toga je EGSO na zahtjev moje skupine naručio [studiju](#) o cjenovno pristupačnom održivom stanovanju u EU-u. Studija je predstavljena na [našoj konferenciji, održanoj 21. studenoga](#), o zaštiti najranjivijih osoba u Europi pomoću održivog i cjenovno pristupačnog stanovanja. Na toj smo konferenciji pokazali da je cjenovno pristupačno stanovanje jedan od ključnih instrumenata za borbu protiv siromaštva.

Zadovoljni smo time što će nova Europska komisija uključivati povjerenika za energetiku i stanovanje, što će pomoći u iskorjenjivanju siromaštva. Međutim, zabrinjava činjenica da većina političara i dalje iskorjenjivanje siromaštva smatra problemom koji treba riješiti velikim proračunima kojima se upravlja birokratskim putem. Sredstva će doći u prave ruke samo ako se taj način razmišljanja promijeni. Siromaštvo nije pitanje samo jednog sektora, a novi europski povjerenici za energetiku i stanovanje, jednakost, koheziju i reforme te pravednu tranziciju moraju hitno preuzeti odgovornost za pokretanje te promjene.

KLIMA U FOKUSU

Photo by Lucie Morauw

[Razotaranje se mjeri u milijardama: zasjedanje COP 29 nije donijelo klimatsku pravdu](#)

Mlada aktivistica za klimatska pitanja i ljudska prava i suosnivačica belgijskog ogranka organizacije Youth for Climate Adélaïde Charlier navodi sve manjkavosti klimatskog sporazuma postignutog na zasjedanju COP 29 u azerbajdžanskom glavnom gradu Bakuu. Mnogi ga smatraju simbolom narušenog povjerenja

i klimatske nejednakosti - COP 29 izazvao je veliko razočaranje ranjivih nacija i civilnog društva.

Nedavno zasjedanje COP 29 u Bakuu podijelilo je svijet, a ranjive nacije i civilno društvo izrazili su duboku frustraciju jer se osjećaju izigrano. Iako je postignut dogovor da se do 2035. za pomoć zemljama u razvoju u prilagodbi klimatskim promjenama izdvaja 300 milijardi USD godišnje, taj je iznos nevjerojatno malen u odnosu na hitne potrebe onih koji se nalaze na prvoj liniji klimatske krize.

„Bolje nikakav nego nepovoljan sporazum”

Harjeet Singh, direktor za globalni angažman u okviru inicijative za izradu sporazuma o neširenju fosilnih goriva, 24 sata prije postizanja konačnog sporazuma izjavio je: „Bolje nikakav nego nepovoljan sporazum.” Njegova izjava odražava sve veće napetosti među pogođenim zemljama, civilnim društvom i bogatijim zemljama. Završetak konferencije u nedjelju vratio nas je u realnost u vidu samo jednog financijskog cilja: 300 milijardi USD godišnje do 2035. Taj je cilj daleko ispod onoga što su ranjive nacije zajednički tražile (1,3 bilijuna USD da pokriju svoje potrebe u pogledu prilagodbe, ublažavanja i suočavanja s gubicima i štetom).

Sporazum je povezan s novim zajedničkim kvantificiranim ciljem, koji je namijenjen financiranju klimatske tranzicije u zemljama u razvoju. Iako je tri puta veći od ciljne vrijednosti od 100 milijardi USD utvrđene 2009., koja je dosegnuta s dvije godine zakašnjenja (krajem 2022.), iznos je i dalje više nego nedovoljan. Kad bismo uračunali inflaciju, obveza u iznosu od 100 milijardi USD iz 2009. iznosila bi 258 milijardi USD do 2035., što znači da stvarno povećanje iznosi samo 42 milijarde USD. Poziv najranjivijih nacija je jasan: „Potrebni su bilijuni, a ne milijarde”.

Struktura predloženog financijskog cilja jednako je razočaravajuća kao i sam iznos. Nema posebnih obveza u pogledu mehanizama javnog financiranja, kao što su bespovratna sredstva ili subvencije, koji su prijeko potrebni zemljama globalnog juga.

Osim toga, ne postoje podciljevi u pogledu adekvatnog financiranja ublažavanja, prilagodbe i suočavanja s gubicima i štetom. Nepostojanje jasne usmjerenosti na prilagodbu u kombinaciji s nerazmjerno snažnim naglaskom stavljenim na ublažavanje, koje prvenstveno financiraju multilateralne razvojne banke i privatni sektor, ukazuje na činjenicu da i dalje nismo izvukli pouke iz 2009., kad je prilagodba bila znatno nedovoljno financirana, što je dodatno pogoršano nepostojanjem odgovornosti i namjenskog financiranja za gubitke i štetu.

Nadalje, iako se spominju gubici i šteta, to se čini nejasno i površno, umjesto da se oni smisleno integriraju u sporazum. Okvir ostavlja i jasnu mogućnost znatnog oslanjanja na privatno financiranje, uključujući javno-privatna partnerstva, privatna ulaganja sa smanjenim rizikom koja se podupiru javnim sredstvima i potpuno privatna ulaganja, koja se aktivno potiču.

Zanemarivanje povijesne odgovornosti

Osim nedostatnog financiranja, sporazum je razotkrio duboke pukotine u klimatskoj diplomaciji. Bogatije nacije ignoriraju načelo diferencirane odgovornosti i prebacile su dio financijskog opterećenja na ranjive zemlje koje ionako snose najveći dio posljedica klimatskih promjena. Države poput Indije, Kube, Bolivije i Nigerije izrazile su svoju ljutnju i optužile bogate zemlje da nisu platile svoje povijesne emisije stakleničkih plinova.

To je ozbiljno narušilo međusobno povjerenje, a napetosti su dosegnule najvišu razinu u povijesti pregovora u okviru COP-a. Trenutačni iznos od 300 milijardi USD beznačajan je u usporedbi s iznosom od 1 bilijun USD koji su stručnjaci UN-a procijenili kao minimalno ulaganje potrebno za zemlje u razvoju (isključujući Kinu) do 2035.

Nepovoljan dogovor postignut pod pritiskom

Najsiromašnije i najugroženije zemlje svijeta, uključujući 45 najmanje razvijenijih zemalja i 40 malih otočnih država, u konačnici su, pod golemim političkim pritiskom, prihvatile sporazum. U tome ih je vodio strah da neće doći ni do kakvog sporazuma, posebno zbog mogućnosti da Trumpovo predsjedništvo ugrozi budući napredak u području klime. Mnogima je to bio gorak kompromis: prihvatili su nedostatno financiranje kako bi osigurali hitne mjere pomoći.

Cijena odgađanja

Taj nepovoljan dogovor nije samo udarac diplomatskim odnosima nego će i imati razorne posljedice za milijune ljudi. Ranjive nacije već su dosegnule svoje granice izdržljivosti uslijed ekstremnih vremenskih uvjeta, porasta razine mora i oskudnih resursa. Vlade bogatijih država moraju prepoznati da će ulaganje u djelovanje u području klime koštati mnogo manje ako ne budemo čekali još veće katastrofalne posljedice. Priroda će nas natjerati da platimo.

Ishod konferencije COP 29 jasan je podsjetnik da klimatska kriza iziskuje odvažno i hitno djelovanje i pravdu za one koji su najviše pogođeni. Ako se doista ne obvezemo na preobrazbu, jaz između globalnog sjevera i globalnog juga svake će godine biti sve veći, čime se ugrožava sama bit globalne suradnje u području klime.

Kad pomislimo na predstojeću konferenciju COP 30, jasno je da borba za klimatsku pravdu nije ni blizu svome završetku.

Adélaïde Charlier 23-godišnja je europska aktivistica za klimatsku pravdu, poznata kao suosnivačica belgijskog ogranka organizacije Youth for Climate, a sada i osnivačica organizacije Bridge (povezivanje politike mladih i klimatske politike). Ujedno je kandidatkinja za Forbesov popis „30 ispod 30“ za 2024.

Borba za zdrav planet pitanje je života i smrti

„Mi, žene iz ruralnih krajeva, ne želimo biti predmet sažaljenja ili suosjećanja, želimo da nas se prizna i cijeni kao saveznice u postizanju održivog razvoja. Da bismo mogle ostati u svojim regijama i nastaviti hraniti svijet, treba nam osigurati mogućnosti i kvalitetne osnovne usluge“, izjavila je Luz Haro Guanga, ekvadorska poljoprivrednica i izvršna tajnica [Mreže žena u ruralnim područjima Latinske Amerike i Kariba \(RedLAC\)](#), koja je nedavno sudjelovala u EGSO-ovoj raspravi o temi [„Žene i trostruka kriza planeta“](#). U svojem intervjuu s EGSO Infoom Haro Guanga govorila je o posljedicama klimatskih promjena u

Latinskoj Americi i o tome zašto, unatoč nazadovanju na konferenciji COP 16, u borbi za održiviji i zdraviji planet nema ni prostora ni vremena za pesimizam.

Vaša organizacija, RedLAC, sudjelovala je na konferenciji COP 16. Jeste li razočarani rezultatima konferencije s obzirom na to da nije postignut konsenzus o financiranju zaštite prirode i bioraznolikosti? Je li na konferenciji COP 16 išta postignuto?

Haro Guanga: Kao žena iz ekvadorskih ruralnih područja od 1980-ih borim se za prava svojih ruralnih sestara u Ekvadoru. Među poukama koje sam izvukla u tih gotovo 40 godina borbe jest to da društveni procesi zahtijevaju goleme napore, da je izravna korist rijetka i, prije svega, da trebate biti nepokolebljivi, dosljedni i ustrajni. Bilo bi sjajno da smo uspjeli postići konsenzus o financiranju zaštite prirode i bioraznolikosti, no uvjerena sam da su glasovi tisuća muškaraca i žena iz urbanih i ruralnih područja, koji su kao bujica sićušnih zrnaca pijeska doprli do konferencije COP 16, osvojili srca i duše onih koji prethodno nisu željeli podržati hitno djelovanje u području klime.

Nismo postigli svoj cilj, ali moramo nastaviti insistirati da vlasti svakog grada, zajednice i države prime na znanje stvarno stanje stvari i da na temelju svoje osobne i političke volje, kao i tehničkih resursa, donesu najbolje odluke kako bi se u budućnosti izbjegli smrtni slučajevi uzrokovani glađu zbog današnjeg nedjelovanja.

Kako klimatske promjene utječu na žene iz autohtonih i ruralnih područja Latinske Amerike?

Željela bih istaknuti neke činjenice iz dokumenta koji je na temelju dijaloga sa 70 čelnica iz 16 zemalja sastavila Međumerička komisija žena (CIM) Organizacije američkih država (OAS). Proces dijaloga započeo je u rujnu 2024. Dokument je predstavljen na konferenciji COP 16 i u njemu su iznesena mišljenja žena iz ruralnih područja.

Iako je zaključeno da su klimatske promjene realnost u svim zemljama, uključujući zemlje Sjeverne i Južne Amerike, i da uzrokuju ozbiljne posljedice, izdvojene su četiri klimatske pojave.

Dugotrajne suše: neke su zemlje izvijestile da u pojedinim mjesecima imaju vrlo malo padalina, a južnije zemlje da ih pogađaju višegodišnje suše.

Temperature znatno više od normalnih: u kombinaciji sa suhoćom tla, to doprinosi izbijanju brojnih požara (spontanih i namjerno podmetnutih), a sve to pogoršavaju suhi klimatski uvjeti, koji utječu na život i biološki raznolike sustave. Na primjer, za vrijeme sastanka u Brazilu, u državi Piauí prijavljeno je 300 aktivnih požara.

Oluje: spomenuto je da su kiše obilne, da padaju u vrlo kratkim razdobljima i da ih često prate snažne oluje. Sudionici iz Srednje Amerike, Meksika, Dominikanske Republike i obalnog dijela Kolumbije rekli su da na njihova područja utječu jači intenzitet i povećana učestalost uragana i tropskih oluja.

Promjene u obrascima padalina: na svim se sastancima mogla čuti fraza „kiša pada kad je najmanje očekuješ“, a sudionici iz južnih i andskih područja govorili su o neočekivanim mrazovima, tučama i snijegu. Općenito, zabilježeno je da godišnjih padalina ima manje, ali da su kiše obilne i da uzrokuju poplave i prirodne katastrofe, što pogubno djeluje na ljudske živote, infrastrukturu, ceste i usjeve, a negativno utječe i na životne uvjete, uglavnom u ruralnim područjima. Jedan sudionik to je sažeo rekavši „kiša je ponekad zastrašujuća“.

S druge strane, primjenjuju se neodržive prakse koje iscrpljuju prirodne resurse. Najviše brinu i najčešće se spominju sječa i deforestacija šuma i mangrova, podmetnuti šumski požari, neadekvatno baratanje vodnim resursima, zagađenje, promicanje intenzivnih, ekspanzivnih i vodno intenzivnih aktivnosti i aktivnosti koje onečišćuju te pretjerana upotreba agrokemikalija, herbicida i pesticida.

Jedan od istaknutih aspekata bilo je **nedjelovanje nekih lokalnih i nacionalnih vlada** koje nisu razvile regulatorne okvire za suzbijanje destruktivnih aktivnosti i promicanje održivih proizvodnih strategija. Neke pak zemlje imaju propise, ali ih ne provode zbog korupcije ili osobnih političkih interesa vlasti.

Stoga se međunarodne čelnike i čelnice poziva da izvrše veći pritisak na države kako bi se uskladile sa sporazumima o bioraznolikosti i klimatskim promjenama koje su potpisale.

Jeste li optimistični ili pesimistični u pogledu smjera u kojem se kreće borba za zaštitu klime i okoliša? Što bi, prema vašem mišljenju, trebalo učiniti?

Ako si ne postavimo zahtjevne ciljeve, nećemo postići značajne rezultate. Dokle god na nas utječu klimatske promjene, a utječu sve brže i sve jače, moramo se boriti za to da donositelji odluka posvete pozornost onim temeljnim aspektima koji zahtijevaju prioritetno djelovanje, ne samo u smislu financiranja već i u smislu koordinacije i suradnje, i da to čine s manje egoizma i stranačke političke revnosti.

Ja sam optimist i smatram da, ako nastavimo insistirati, biti glasni i održavati dugotrajne društvene procese i ako uspostavimo strateške saveze u obje Amerike i u ostatku svijeta, možemo utjecati na javne politike i osigurati da oni koji donose odluke ili su na pozicijama moći svoju zadaću vrše u uvjerenju da hitno treba suzbijati klimatske promjene i istodobno smanjiti djelovanje koje ubrzava njihov štetan i destruktivan učinak na naš planet (npr. požari, obrađivanje samo jednog usjeva, neselektivna upotreba insekticida i kemikalija, uništavanje vodnih bazena, neselektivno ribarenje, uništavanje izvora vode, neispunjavanje obaveza u pogledu pročišćavanja otpadnih voda itd.).

Pesimizam će oslabiti naš glas i u konačnici nas navesti da odustanemo od svog rada i borbe. Unatoč negativnim okolnostima, u borbi za održiviji i zdraviji planet ne smijemo gubiti vrijeme ni ostavljati prostor za pesimizam. To je pitanje života i smrti za sadašnje i buduće generacije.

Već smo trebali početi djelovati, ali nije kasno da počnemo mijenjati stavove i preuzimati obaveze za dobrobit svih ljudi.

Luz Haro Guanga ekvadorska je poljoprivrednica i izvršna tajnica [Mreže žena u ruralnim područjima Latinske Amerike i Kariba \(RedLAC\)](#) i predsjednica tehničkog ogranka RedLAC-a u Ekvadoru pod nazivom [FUNMUJERURAL-E](#). RedLAC je socijalna organizacija koju čini više od 200 ruralnih ženskih organizacija s područja Latinske Amerike i Kariba. Osnovana je 1990-ih godina u Argentini i svrha joj je promicati učinkovito građansko i političko sudjelovanje žena u ruralnim područjima. Zahvaljujući dugogodišnjim naporima RedLAC-a Organizacija američkih država (OAS) proglasila je razdoblje od 2024. do 2034. „Međuameričkim desetljećem za prava svih žena, adolescentica i djevojčica u ruralnim područjima Sjeverne i Južne Amerike”.

Ulažite održivo u interesu budućnosti svoje unu- adi

Nagrada EGSO-a za civilno društvo, čija je tema 2021. bila djelovanje u području klime, te je godine bila dodijeljena belgijskoj udruzi Djedovi i bake za klimu (niz. *Grootouders voor het Klimaat*) kao priznanje za kampanju pod nazivom „Naša štednja za njihovu budućnost”. Svrha kampanje bila je potaknuti belgijske bake i djedove, kojih ima oko 2,4 milijuna, da svoju štednju, koja se tada procjenjivala na oko 910 milijardi eura, preusmjere na održivije projekte. EGSO info s tom je udrugom razgovarao o trenutnom stanju u pogledu klime i održivih financija, kao i o očekivanjima i planovima za budućnost.

Prošle su tri godine. Uočavate li rezultate vaše kampanje? Što općenito mislite o trenutnom stanju u pogledu klime i održivih financija u Belgiji? Je li postignut napredak i postaju li građani svjesniji važnosti tog pitanja?

EGSO-ova nagrada donijela nam je važno priznanje i podršku. Često smo je spominjali u kontaktima s vladom, drugim organizacijama za pomoć i našim građankama i građanima. Ta nam je nagrada pomogla da uspostavimo više kontakata i dodatno razvijemo kampanju, i u odnosima s drugim bakama i djedovima i u odnosima s mlađim generacijama. Osmislili smo prezentacije, radionice i niz predavanja o održivom financiranju.

Shvatili smo da to još uvijek nije jednostavna tema, ali da je u Europi poduzeto nekoliko važnih zakonodavnih koraka (taksonomija, zeleni plan, Direktiva o korporativnom izvješćivanju o održivosti, Direktiva o dužnoj pažnji za održivo poslovanje itd.), što znači da sada i poduzeća i sektori pokreću sve više inicijativa na koje se možemo oslanjati. To nam ulijeva nadu, a i prijeko je potrebno, kao što je nažalost vidljivo iz (nezadovoljavajućeg) ishoda COP-a u Bakuu.

Iz nedavno objavljene studije saznali smo da je naš rad na senzibilizaciji građana i dalje vrlo bitan. Samo 5 do 15 % ulagača iskorištava svoje pravo da od financijskih institucija traži da uzimaju u obzir njihove preferencije u pogledu održivosti. To znači da moramo nastaviti raditi na tom pitanju.

Što očekujete od konferencije COP29? Sudjelujete li u njoj, ako ne izravno, u vidu potpore za 12-godišnjeg dječaka Ferrea i njegovog djeda i baku? Smatrate li da je financiranje borbe protiv klimatskih promjena presudno pitanje za pravednu tranziciju?

COP29 upravo je završio. Od samog smo početka pružali punu potporu – i financijsku i u svrhu komunikacije – 12-godišnjem Ferreu, koji je otputovao u Baku sa svojim djedom i bakom, članovima naše udruge, kako bismo osigurali da se i dalje čuje glas djece. Željeli bismo zahvaliti svim drugim bakama i djedovima, kao i tijelima vlasti, koji su pomogli da se to putovanje ostvari.

Konferencija COP29 morala je biti posvećena financiranju borbe protiv klimatskih promjena jer je to pitanje doista od presudne važnosti za pravednu tranziciju. Nažalost, u Bakuu to nije bilo dovoljno vidljivo. Naša je poruka i dalje ista: novca ima i od onih koji njime raspolaze tražimo da odrade svoj dio i iskoriste ga na održiv način u interesu budućnosti naše unučadi.

Koje najnovije projekte vaše udruge biste željeli spomenuti? Pripremate li neke nove projekte?

Još uvijek imamo nade za budućnost. Za našu udrugu 2025. godina, u kojoj se obilježava 10. godišnjica potpisivanja Pariškog sporazuma, bit će godina kada ćemo apelirati na brojne bake i djedove koji su članovi velikih organizacija za starije osobe u Flandriji. U tijeku su pripreme u sklopu kojih desetke „djedova i baka za klimu” obučavamo da sa samopouzdanjem vode rasprave o klimi i da budu spremni obratiti se drugima i saslušati ih.

Osmislili smo niz radionica, uključujući radionicu o održivoj štednji i ulaganju, koje besplatno nudimo svim lokalnim podružnicama organizacija za starije građane. Već smo naišli na puno entuzijazma. Krajem studenog 2025. održat ćemo veliko završno događanje za koje se nadamo da neće biti kraj već početak preuzimanja odgovornosti za budućnost.

Hugo Van Dienderen je suosnivač i supredsjednik udruge Djedovi i bake za klimu, koja je osnovana 2019. kao nezavisni pokret starijih osoba, uglavnom baka i djedova, koji budućim generacijama žele ostaviti svijet u kojem se može živjeti.

Na slici: Ferre i njegovi „djed i baka za klimu” na konferenciji COP29 u Bakuu. Ferre je imao priliku brojnim osobama iznijeti svoju zabrinutost u pogledu klimatske krize.

Ulaganja s učinkom: financiranje za održivu budućnost

Možemo li spasiti svijet održivim ulaganjima? Suočen s brojnim ekološkim i društvenim izazovima, financijski sektor prolazi kroz izvanrednu transformaciju, zbog čega dr. Brigitte Bernard-Rau sa Sveučilišta u Hamburgu razmatra opciju ulaganja s učinkom, novu snažnu strategiju ulaganja. Ta strategija, koja predstavlja temeljnu promjenu u načinu na koji razmišljamo o ulozi kapitala i financija u društvu, dovodi u pitanje tradicionalnu ideju da ulagači moraju birati između stvaranja dobiti i postizanja promjena.

Piše Brigitte Bernard-Rau

U svijetu koji se suočava s dosad nezabilježenim okolišnim i socijalnim izazovima, od klimatskih promjena i gubitka biološke raznolikosti do sigurnosti opskrbe hranom, nejednakosti, dobrobiti i zdravstvene skrbi, financijski sektor prolazi kroz izvanrednu transformaciju. Ulaganje s učinkom postalo je moćan pristup koji dovodi u pitanje tradicionalnu ideju da ulagači moraju odabrati između stvaranja dobiti i postizanja promjena. No, što je točno ulaganje s učinkom i kako se razlikuje od drugih oblika održivog financiranja?

Razumijevanje ulaganja s učinkom

Ulaganje s učinkom u svojoj biti predstavlja temeljnu promjenu u načinu na koji razmišljamo o ulozi kapitala i financija u društvu. Kako je definirala [Globalna mreža za ulaganja s učinkom](#), ulaganje s učinkom strategija je ulaganja koja obuhvaća „ulaganja s namjerom stvaranja pozitivnog, mjerljivog socijalnog i okolišnog

učinka uz financijski povrat". Međutim, ta naizgled jednostavna definicija u suprotnosti je sa složenosti transformativnog potencijala ulaganja s učinkom.

Kako bismo u potpunosti razumjeli posebnu ulogu ulaganja s učinkom u modernom financiranju, koje se temelji na materijalističkom pristupu, potrebno je vidjeti gdje se ono nalazi u širem spektru investicijskih pristupa. Na jednom kraju spektra imamo tradicionalna ulaganja, pri čemu financijski povrat i maksimalno povećanje dobiti imaju primat, a socijalna ili okolišna pitanja ne igraju nikakvu ulogu u donošenju odluka. Kako se približavamo drugoj strani spektra nailazimo na sve sofisticiranije pristupe uključivanju socijalnih i okolišnih čimbenika uspješnosti, što omogućuje niz održivih financijskih ulaganja. Među njima, ulaganje s učinkom predstavlja ultimativnu strategiju ulaganja kojom se potiču pozitivne i transformativne promjene kroz povezivanje financijskog povrata sa socijalnim i okolišnim ciljevima.

Ukratko o ulagačkim pristupima:

- **tradicionalna ulaganja** usmjerena su isključivo na financijski povrat, pri čemu se zanemaruju socijalni i okolišni čimbenici. Ona su već dugo temelj tržišta kapitala;
- **uključivanje okolišnih, socijalnih i upravljačkih čimbenika** obuhvaća okolišne, socijalne i upravljačke čimbenike kao pokazatelje rizika u odlukama o ulaganjima, ali ih ne smatra primarnim pokretačima ulaganja;
- **održivo financiranje** uključuje okolišne, socijalne i upravljačke aspekte u donošenje odluka o ulaganjima i smatra održivost stvarateljem vrijednosti. Njime se podupiru ulaganja kojima se rješavaju izazovi održivosti i ono donosi pozitivne društvene i okolišne promjene. Uključuje i ulaganje u tranziciju, financiranje onoga što je danas već prihvatljivo za okoliš (zeleno financiranje) i prijelaz na ekološki prihvatljive razine uspješnosti tijekom vremena (financiranje tranzicije);
- **ulaganje s učinkom** odnosi se na znatnu promjenu na financijskim tržištima, „znatno preusmjeravanje prema učinku” i bavi se pitanjem: [Pridonose li ulaganja u održivost boljem svijetu?](#) Stoga se ulaganje s učinkom pojavljuje kao pristup s najizraženijom namjerom kojim se aktivno i s jednakim angažmanom nastoji postići financijski povrat i mjerljiv pozitivan socijalni ili okolišni učinak.

Dva aspekta ulaganja s učinkom: usmjeren na učinak i koji stvara učinak

U okviru [ulaganja s učinkom](#) postoji ključna razlika između ulaganja usmjerenih na učinak i ulaganja koja stvaraju učinak. Ta diferencijacija pomaže ulagačima da razumiju ne samo gdje novac odlazi nego i kako pridonosi pozitivnim promjenama.

- **Ulaganjima usmjerenima na učinak** podupiru se poduzeća koja su već pokazala da primjenjuju pozitivne okolišne ili socijalne prakse i koja su svojim poslovanjem i rezultatima dokazala svoju predanost postizanju pozitivnog učinka.
- **Ulaganjima koja stvaraju učinak** aktivno se stvaraju nova rješenja za socijalne ili okolišne izazove, često s naglaskom na transformaciji i sustavnim promjenama.

Ta teoretska razlika postaje stvarna primjenom u stvarnom svijetu u raznim sektorima.

Čista energija

U okviru prelaska na čistu energiju ulaganja usmjerena na učinak mogla bi uključivati kupnju udjela u etabliranim poduzećima za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora ili proizvodnju električnih vozila. Ta poduzeća svojim temeljnim poslovnim modelima već doprinose okolišnoj održivosti. S druge strane, ulaganja

koja stvaraju učinak u tom istom sektoru mogla bi biti usmjerena na financiranje *start-up* poduzeća u ranoj fazi tehnologije baterija ili inovativnih solarnih projekata zajednice u slabije pokrivenim područjima, čime se stvaraju potpuno nova rješenja za energetske izazove.

Održiva poljoprivreda

Sektor održive poljoprivrede još je jedan ogledni primjer. Ulaganjima usmjerenima na učinak mogli bi se podupirati postojeći proizvođači ekološke hrane ili održive poljoprivredne aktivnosti, dok bi se ulaganjima koja stvaraju učinak naglasak stavio na razvoj novih tehnika regenerativne poljoprivrede ili revolucionarnih urbanih poljoprivrednih rješenja koja bi mogla preobraziti način na koji proizvodimo hranu.

Socijalni učinak

U području socijalnog učinka ulaganja usmjerena na učinak često podupiru poduzeća sa snažnim politikama raznolikosti i poštenim radnim praksama. S druge strane, ulaganjima kojima se stvara učinak mogla bi se financirati nova, cjenovno pristupačna stambena rješenja ili pionirska obrazovna tehnološka rješenja za slabije pokrivena područja, čime bi se aktivno stvorili novi putovi za socijalnu jednakost.

Postupak ulaganja: od namjere do učinka

Za uspjeh ulaganja s učinkom potreban je rigorozan postupak koji, s namjerom ostvarivanja pozitivnih socijalnih i okolišnih promjena, počinje [postavljanjem jasnih ciljeva učinka](#). Ulagачi moraju definirati konkretne okolišne ili socijalne ishode koje nastoje postići, utvrditi mjerljive ciljeve i često te ciljeve uskladiti s uspostavljenim okvirima kao što su globalni pokazatelj Ujedinjenih naroda za 17 ciljeva održivog razvoja i 169 ciljeva Programa održivog razvoja do 2030.

Ta namjera razlikuje ulaganja s učinkom od drugih oblika održivog financiranja. Za to je potrebno da ulagači usmjereni na učinak započnu postupak dubinske analize kojim se temeljito procjenjuju i financijska uspješnost i sposobnost stvaranja i mjerenja smislenih socijalnih ili okolišnih rezultata.

Financijska procjena ulaganja ustaljena je praksa potkrijepljena standardiziranim pokazateljima i pouzdanim metodologijama. Međutim, nefinancijske procjene, kao što je procjena socijalnog i okolišnog učinka, i dalje su relativno slabije razvijene te im nedostaju univerzalni okviri. Ulagачi stoga moraju ići dalje od tradicionalne financijske analize kako bi procijenili koliko se poduzeće doista zalaže za učinak. To uključuje evaluaciju predanosti uprave postizanju ciljeva učinka, njihove sposobnosti učinkovitog mjerenja učinka i njihove sposobnosti transparentnog objavljivanja rezultata i izvješćivanja o njima. Postupak procjene često uključuje ispitivanje posebnih parametara učinka prilagođenih ciljevima ulaganja, čime se osigurava usklađenost s priznatim okvirima kao što su IRIS+ ili [projekt upravljanja učinkom \(IPP, 2024.\)](#).

Osim toga, za poboljšanje postupka dubinske analize [ključno je razlikovati „učinak poduzeća” i „učinak ulagača”](#). Učinak poduzeća izravni su socijalni ili okolišni učinci koji proizlaze iz poslovanja i proizvoda poduzeća. Za razliku od toga, učinak ulagača utjecaj je koji ulagači imaju na ponašanje i ishode poduzeća putem svojih odluka o ulaganjima i strategija sudjelovanja. Razumijevanje te razlike ključno je za točnu procjenu ukupnog učinka ulaganja i razvoj učinkovitih praksi mjerenja učinka.

Izazovi, složenost i razmatranja

Unatoč obećanju, ulaganja s učinkom suočavaju se sa znatnim preprekama:

1. **mjerenje učinka:** u nedostatku standardnih mjernih parametara teško je kvantificirati ili usporediti socijalne i okolišne rezultate. Transparentnost i strogo praćenje i izvješćivanje o parametrima učinka ključni su za osiguravanje dosljednosti i odgovornosti, pri čemu je potrebno osigurati da su tvrdnje o učinku potkrijepljene dokazima;
2. **izazovi pripisivanja:** teško je izdvojiti učinke određenih ulaganja u kontekstu širih sustavnih promjena i pripisati ih ulaganjima. Utvrđivanje u kojoj mjeri se uočene promjene mogu izravno pripisati određenom ulaganju i dalje je jedan od najvećih izazova u području ulaganja s učinkom. Na primjer, poboljšanja u vezi s ciljem održivog razvoja br. 3 – Dobro zdravlje i dobrobit – mogla bi biti rezultat kombinacije ulaganja u zdravstvene ustanove, obrazovanje i infrastrukturu, a ne jednog ciljanog ulaganja. Potrebno je razviti metodologije kao što su protučinjena analiza i usporedba kontrolnih skupina, ali to može zahtijevati velike količine resursa i nije uvijek izvedivo, posebno za manje projekte ili na tržištima u razvoju;
3. **lažna društvena odgovornost:** pretjerane ili lažne tvrdnje poduzeća ili fondova o njihovom društvenom ili okolišnom učinku potkopavaju povjerenje u sektor. Kako bi se očuvalo povjerenje i integritet u cijelom području ulaganja s učinkom, od iznimne su važnosti transparentno izvješćivanje i provjerene tvrdnje o učinku ([ITF](#)). Jasni standardi za mjerenje učinka i pouzdane metode provjere, zajedno s revizijama koje provodi treća strana i neovisnom certifikacijom, ključni su za održavanje vjerodostojnosti.

Oslobađanje transformativnog potencijala ulaganja s učinkom

Ulaganja s učinkom predvide korjenite transformacije u globalnom financiranju i predstavljaju mnogo više od samo još jedne strategije ulaganja. Utjelovljuju temeljno preoblikovanje uloge financija u društvu. Također dovode u pitanje tradicionalno uvjerenje da su financijski povrat i pozitivni socijalni i okolišni učinci dvije različite sfere.

Razvoj ulaganja s učinkom pokazao je da ulagači mogu istodobno ostvarivati ​​profitabilan povrat i doprinijeti značajnim socijalnim i okolišnim promjenama. Kroz povezivanje svrhe s dobiti ulaganje s učinkom pruža uvjerljiv pristup financijskom sustavu koji služi i ljudima i planetu.

Brigitte Bernard-Rau postdoktorska je istraživačica i suradnica na Fakultetu za poslovne, ekonomske i društvene znanosti Sveučilišta u Hamburgu. Njezino je istraživanje usmjereno na okolišne, socijalne i upravljačke rejtinge i agencije za rejting, održivo financiranje, društveno odgovorno ulaganje, ulaganja s učinkom i društveno odgovorno poslovanje. Nedavno je objavila knjigu „[Sustainability Stories: The Power of Narratives to Understand Global Challenges](#)“ (Priče o održivosti: Snaga diskursa za razumijevanje globalnih izazova) (Springer Nature, 2024.). Knjiga sadržava više od 30 inspirativnih priča različitih autora iz cijelog svijeta, koji govore o načinima djelovanja za opće dobro i ostvarivanja pozitivnih promjena u zajednicama, profesionalnom okruženju i životima ljudi.

Građansko novinarstvo podupire tradicionalne medije

„Izvestitelji o klimi“, nova litavska novinska agencija specijalizirana za klimu, nastoji riješiti problem zamora u izvješćivanju o klimi i vratiti temu klimatskih promjena u prvi plan uredničke politike. „Izvestitelji o klimi“ sjajan su primjer građanskog novinarstva jer kombiniraju komunikaciju i klimatski aktivizam kako bi educirali ljude o klimatskim promjenama i majci Zemlji dali glas u jeku ekološke krize.

Rūta Trainytė

U Litvi je ove godine s radom započela agencija za klimatske vijesti „Izvjestitelji o klimi“. Riječ je o inicijativi nevladinih organizacija i primjeru građanskog novinarstva. Cilj je te novinske agencije pomoći novinarima da izvješćuju o raznim aspektima ekološke krize. U tu svrhu tim agencije sastavlja tekstove i prosljeđuje ih uredništvima.

Rad agencije obavlja zajednica aktivista. Tekstove sastavljaju novinari, stručnjaci za odnose s javnošću, predstavnici nevladinih organizacija, aktivisti i znanstvenici – ukratko, osobe kojima je stalo do onoga što se događa i koje žele društvene promjene. Također čine odbor „izvjestitelja o klimi“, koji osigurava pouzdanost te nove inicijative.

„Izvjestitelji o klimi“ nisu početnici u svijetu komunikacije, nego već imaju znatno iskustvo u odnosima s javnošću, uredništvu te uređivanju i održavanju internetskih portala, kao i u pogledu klimatskih pitanja. Tako je rođena ta ideja. Činimo ono što znamo najbolje, u kombinaciji s klimatskim aktivizmom. U jeku ekološke krize dajemo glas majci Zemlji.

Naravno, u kontaktu smo s novinarima. U uredništvima uglavnom prevladava mišljenje da vijesti o klimi nisu od interesa za javnost i da ne generiraju klikove. Izbjegava se objavljivanje članaka s naslovima koji sadržavaju pojmove „klimatske promjene“ ili „klimatska kriza“. Što znači poricanje klimatske krize? Je li to način da se društvo zaštiti od loših vijesti i tjeskobe?

Možda stvari i nisu tako loše. Uredništva svakodnevno preplavljuje ogromna količina vijesti, što je fizički teško obraditi, čak i bez pisanja vijesti povezanih s klimom. Osim toga, bitna je i upoznatost s temom. Tu nastupamo mi. Sljedeći korak koji poduzimaju „Izvjestitelji o klimi“ jest osposobljavanje novinara. Jasno nam je da novinari moraju razumjeti to pitanje kako bi izbjegli širenje manipulativnog zelenog marketinga.

Druga je ideja da se određene skupine poučavaju o klimatskim promjenama na privlačan način. Prije svega, želimo doprijeti do mladih i shvatili smo da oni dobro reaguju na humor. Još nismo sigurni kako će to izgledati u budućnosti, ali već razmišljamo u tom smjeru.

Naša novinska agencija djeluje već šest mjeseci. Iz vlastitog iskustva znamo da nam je potrebno strpljenje. Ustrajno i svrhovito kucamo na vrata uredništava i nudimo im naše vijesti. Naši se tekstovi već objavljuju na glavnim litavskim portalima za vijesti, a sudjelovali smo i u radijskim emisijama.

Kako bi naš urednički rad bio visokokvalitetan, izrazito je važno da dobivamo znatnu potporu litavskih organizacija za zaštitu okoliša, da naše organizacije budu članovi međunarodnih mreža nevladinih organizacija, da naši članovi sudjeluju u radnim skupinama na razini EU-a i da predstavljaju Litvu u EGSO-u. To nam omogućuje da proširimo raspon tema i idemo ukorak s aktualnim pitanjima.

Naša povezanost s EGSO-om nadilazi činjenicu da je jedan od pokretača projekta, Kęstutis Kupšys, član Odbora. Članovi EGSO-a mogu razmjenjivati relevantna iskustva iz svojih zemalja kako bi obogatili vijesti o klimi koje su objavili „Izvjestitelji o klimi“. Tako smo nedavno na marginama Svjetskog sastanka na vrhu o biološkoj raznolikosti konferencije stranaka COP16 razgovarali s članom EGSO-a Arnaudom Schwartzom iz Francuske. „Izvjestitelji o klimi“ napisali su članak na temelju informacija iz Kalija koje nam je on izravno dao. Nedugo zatim litavski su mediji prenijeli njegova razmišljanja. Taj model, prema kojem se stručno znanje članova EGSO-a koristi za učinkovito priopćavanje globalnih vijesti lokalnoj publici, pokazao se dragocjenim, pa ćemo ga primjenjivati i u budućnosti.

Rūta Trainytė urednica je novinske agencije specijalizirane za klimu „Izvjestitelji o klimi“, koja je dio projekta ŽALINK koji financira država. Taj projekt, kojim upravljaju Savez potrošača, Platforma za razvojnu suradnju i nevladina organizacija „Kružno gospodarstvo“, financira se iz Programa za klimatske promjene Agencije za

Urednici

Ewa Haczyk-Plumley (editor-in-chief)
Laura Lui (ll)

Suradnici u ovom broju

Christian Weger (cw)
Daniela Vincenti (dv)
Erika Paulinova (ep)
Ewa Haczyk-Plumley (ehp)
Giorgia Battiato (gb)
Jasmin Kloetzing (jk)
Katerina Serifi (ks)
Laura Lui (ll)
Leonardo Pavan (lp)
Marco Pezzani (mp)
Margarita Gavanis (mg)
Margarida Reis (mr)
Millie Tsoumani (mt)
Pablo Ribera Paya (prp)
Thomas Kersten (tk)

Koordinacija

Agata Berdys (ab)
Giorgia Battiato (gb)

Adresa

European Economic and Social Committee
Jacques Delors Building,
99 Rue Belliard,
B-1040 Brussels, Belgium
Tel. (+32 2) 546.94.76
Email: eescinfo@eesc.europa.eu

EESC info is published nine times a year during EESC plenary sessions. EESC info is available in 24 languages
EESC info is not an official record of the EESC's proceedings; for this, please refer to the Official Journal of the
European Union or to the Committee's other publications.

Reproduction permitted if EESC info is mentioned as the source and a link is sent to the editor.